Izhaja vsako soboto zjutraj. Posamezna številka lir 20, na šestih straneh lir 25; zaostale številke dvojno. Celotna naročnina lir 1.000, polletna lir 520; trimesečna lir 270. Uredništvo in uprava: Trst, ulica Montecchi št. 6/II. nadstr. — tel. štev. uredništva 93-073, 93-806; tel. štev. uprave 90-247. Dopisi se dostavljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Oglasi: v širokosti enega stolpca za vsak milimeter lir 30. Oglasi se plačajo vnaprej.
POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI - SPEDIZIONE IN ABBON. POSTALE

DELO

GLASILO KOMUNISTIČNE PARTIJE S. T. O.

Podpisujmo berlinski poziv, da zagotovimo mir v svetu!

OBNOVLJENA IZDAJA LETO III. ŠTEV. 134 — TRST SOBOTA, 7. JULIJA 1951. — CENA 20 LIR

«Mir bo ohranjen, če bodo narodi prevzeli njegovo obrambo v svoje roke»

S svojimi predlogi je ZSSR omogočila začetek pogajanj za premirje v Koreji

Jutri se bodo sestali v Kaesongu predstavniki bojujočih se sil - Imperialistični poskusi za sabotiranje pogajanj - Ameriški vojaki se nočejo več boriti - Nova bombardiranja

...februarja t. l. je to... Stalin izjavil dopisniku ...vden: «Kar se pa tiče ...etske zveze, bo tudi v ...ke neomajno nadaljevala ...iko, ki ji je cilj, izogniti ...vojni in ohraniti mir». ...tako je dejal: «Mir bo ...anjen in utrjen, če bodo ...di vzeli v lastne roke ...r ohranitve miru in ga ...o branili do kraja».

...alikovi predlogi za skle... premirja v Koreji niso ...drugega kot izraz teh od... ...h Stalinovih besed in ...najnega stališča Sovjet... zveze po ohranitvi miru. ...ovno se torej Prva socia... ...na dežela ni izneverila ...emu poslanstvu miru in ...stva med narodi in se je ...ala ne le kot prvoborka ...i vojni, marveč tudi kot ...a, ki si je zaradi svo... ...doslednega stališča za... ...la vodstvo vseh napred... ...miroljubnih množic.

...takoj po Malikovih pre... ...h o prenehanju sovraž... ...v Koreji so skušali ...iški militaristični krogi ...i v svetovno javnost ... nezaupanje in tisti ...ticizem, ki bi jim po... ...o dovoljevala zavlače... ...e rešitve in nadaljevanje ...rske vojne proti korej... ...narodu. Toda tokrat ...manever Washingtonu ...jegovim atomskim poli... ...ni posrečil. Tokrat je ...vet resno in navdušeno ...el sovjetske predloge, ki ...rajo pot k rešitvi ne le ...kega vprašanja, marveč ...ostalih vprašanj medna... ...e politike.

...to je svetovna javnost ...ila imperialistične kro... ...so sprejeli Malikove ...ktivne predloge in da ...zaceli konkretno po... ...z Vrhovnim poveljstvom korejske ljudske vojske in kitajskih prostovoljcev, da so morali ameriški imperialisti, ki jim je ...vsem — kot je izjavil ...iški admiral Sherman — ...nadaljevanje programa ...iške vojaške ekspanzije ...sedanjim, pogajanjem v ...ju», požreti ta grenki ...tljaj, nam potrjuje, da so ...miru izvojevale novo ...embno zmago. Pred me... ...so morali ameriški mili... ...ti pod pritiskom javnega ...nja, ki se je organiziralo ...g odločne in množične ...e partizanov miru, za... ...ati Mac Arthurja in ga ...viti pred preiskovalno ...isijo. Danes pa so parti... ...miru dosegli, da so pri... ...Trumana in njegove ...agače na zmernejše misli ...a sprejem tistih sovjet... ...miroljubnih predlogov, ...katerih niso hoteli slišati ...eku enega leta.

...ovjetska zveza je s svojo ...ročno in odločno poli... ...miru dala svetu in miro... ...nim množicam nov do... ...nos in nov elan v nada... ...anju borbe za mir. Sovj... ...ska zveza je sedemkrat v ...enega leta podprla in ...dagala mirno rešitev ko... ...kega vprašanja in ni od... ...ala od svojega stališča, ...ker ni dosegla, da so sprej... ...njene predloge. To dej... ...o nam torej v celoti po... ...je Stalinove besede do... ...niku «Pravde» in nas pre... ...uje, da bo še v nadaljnje ...bojevala to svojo politiko, ...ilej ali prej mora s pod... ...o vseh narodov sveta ro... ...zaželeni uspeh, t. j. ohra... ...i in utrditi mir.

...tudi ob tej priliki so se ...pci imperialistov izkazali ...vredni učenci svojega go... ...darja.

...vorimo o titofašistih, ki se ...ogo samohvalisajo kot «po... ...niki nedeljivega miru» in ...si upajo govoriti o orga... ...iranju neke fantomske ...ovrovne konference v Za... ...bu, na katero naj bi prišli ...vski vojnega hujskanja in ...nih provokacij.

...titofašisti niso zadovoljni, ...je ves svet z navdušenjem ...rejel sovjetske predloge o ...emirju v Koreji. Zato pa ...se pridružili vsem ostalim ...avrnim hlapčičem ameri... ...ih imperialistov, da bi sku... ...ali vnesti skepticizem in ne... ...upanje. Tudi oni so kot ...avi zvočniki Washingtona ...eli ponavljati zgodbo o ...ovjetsko-kitajskih» sporih ...ede Koreje, o «sumih, ki ...vzbuja sedanja sovjet... ...a potezaa» itd. Titofašistom ...všeč, da bo v Koreji pri... ...do premirja, kar bi moglo ...rivesti tudi do resnejših ...poskusov za odstranitev med... ...arodne napetosti v svetu. Tega si oni ne žele, ker računajo le na vojno in napetost. Le v vojnem in napetem ozračju morejo nadaljevati svoje priprave za imperialistične pohode; le v vojnem ozračju morejo stiskati za grlo jugoslovanske narode in stopnjevati fašističen značaj svojega režima; je v vojnem ozračju morejo biti prvorazredni provokatorski psi proti ZSSR in ljudskim demokracijam.

Na vsak način pa je jasno, da bodo morali narodi biti budni proti vsem manevrom imperialistov in njihovih hlapcev in nadaljevati borbo za mir v smislu Stalinovih besed. Le tako bo postalo korejsko premirje prvi korak k rešitvi mednarodnega miru.

SVETOZAR NOVAK

* * *

Jutri, v nedeljo 8. julija se bodo predstavniki korejske ljudske vojske in kitajskih prostovoljcev sestali s predstavniki intervencionistov v mestu Kaesong na 38. vzporedniku. Na tem sestanku se bodo predstavniki vojujočih se strank domenili glede nadaljnjih pogajanj o premirju,

Ta prvi korak k rešitvi enega izmed najnevarnejših žarišč svetovne napetosti predstavlja veliko zmago sovjetske in stalinske miroljubne politike, si si je vedno premočrtno prizadevala rešiti vsa sporna vprašanja s pogajanjem, ne pa z orožjem, kot to delajo anglo - ameriški imperialisti in njihovi hlapci.

Po Malikovih predlogih, ki jih je pred petnajstimi dnevi podal po radiu OZN, se je marsikaj zgodilo. Val navdušenja in odobravanja je zajel ves svet. V ZDA se je zgodilo, da so vojaki, ki so bili pripravljeni na odhod v Korejo, pisali Trumanu pismo, v katerem ga vprašujejo, ali je po Malikovih predlogih še potrebno oditi v Korejo, ko zgleda, da se bo kmalu vse končalo. Prav tako je prispelo v Belo hišo v Washington na desettisoče pisem družin ameriških vojakov, ki se vojujejo v Koreji, v katerih zahtevajo matere in žene sprejem Malikovih predlogov. Na fronti pri 38. vzporedniku so ameriški in drugi intervencionistični vojaki začeli metati od navdušenja puške v zrak in vzklikati miru.

Ostale vlade, ki so vpležene v ameriški intervencionistični blok, so odločno postavile, da so za sprejem Malikovih predlogov in da se mora brez nadaljnjega priti do konkretnega zaključka glede korejskega spopada. Največji pritisk na vlado ZDA je napravilo svetovno javno menje,

V začetku so Truman in njegovi sodelavci skušali prepričati javno mnenje, da iz vsega tega ne bo nič. A pod pritiskom manifestacij, ki so se začele vršiti po vsem svetu, in po posvetovanju s satelitskimi predstavniki je moral Truman ukazati gen. Ridgwaju, naj začenja uradna pogajanja s korejskim poveljstvom. Ridgway je v petek poslal korejskemu poveljstvu po radiu poziv za začetek pogajanj.

Prejšnjo nedeljo popoldne sta gen. Kim Il Sun, poveljnik korejske vojske in Peng Ten Huai, poveljnik kitajskih prostovoljcev odgovorila, da sta poveljstva pripravljena na srečanje predstavnikov v Kaesongu od 10. do 15. julija. Ridgway je odgovoril, da sprejme pogoje, naj bi se pogajanja vršila 10. julija v Kaesongu, a 5. julija naj bi se vršila v istem mestu pripravna pogajanja. Korejsko poveljstvo in poveljstvo kitajskih prostovoljcev sta odgovorila, da se strinjata, a naj bi se pripravljalni sestanek vršil 8. julija. Ridgway je končno odgovoril, da sprejme te pogoje in da bo prvi sestanek 8. julija.

Vsa ta uradna pogajanja so se vršila, medtem ko so jih imperialisti skušali sabotirati preko svojih hlapcev iz Fusana,

Truman, Marshall in ostali voditelji ZDA pa so sedaj ubrali druge strune. V svojih izjavah in govorih so začeli namigovati, da korejsko premirje lahko privede do povečanja vojne nevarnosti in da je zato treba biti «pripravljeni». V tem smislu so izjavili da bodo atlantizirane države pospešile oborožitev. Zato pa so odobrili nov kredit 4 in pol milijarde za oborožitev.

Imperialistični krogi v Evropi govore, da se bodo sedaj pospešile pošiljke orožja Italiji in Titu, češ da se bo sedaj središče napetosti preselilo na ta sektor. Titovci, da ne bi bili zadnji v hujskanju, so najbolj nesramno napadli Malikove predloge in tako dali razumeti, da si ne želijo zmanjšanja napetosti. Prav tako so nekatera italijanska poluradna glasila namignila, da bi mogla italijanska vlada denuncirati mirovno pogodbo, kot je napravil Hitler, in začeti politiko polnega oboroževanja.

Na vsak način mora ta prva zmaga sil miru prepričati narode, naj bodo še budnejši proti vsaki provokaciji.

Slovenska narodna lista proti ustanovitvi STO

Slovenski nacionalisti razkrinkani hlapci ameriškega imperializma Odgovor vseh poštenih Slovencev naj bo podpis zahteve na OZN

V svoji dosledni borbi za ustanovitev Svobodnega tržaškega ozemlja smo tržaški demokrati začeli veliko podpisno akcijo, s katero Tržačani zahtevamo od OZN takojšnjo uveljavitev mirovne pogodbe z Italijo. Ker je takšna akcija kot viden izraz volje prizadetega prebivalstva najboljši način, da pospešimo odločitev velesil in končno dosežemo ustanovitev Svobodnega ozemlja, je bilo že od začetka podpisne akcije jasno, da ne bo noben iskren pristaš njegove dejanske ustanovitve odrekel svojega podpisa. To se bo v teku akcije tudi jasno pokazalo.

Prav tako pa je bilo jasno, da bodo proti njej nastopili vsi sovražniki STO, ki na našem Ozemlju izvajajo direktive anglo-ameriških imperialistov, kateri si hočejo zagotoviti pri nas vojnostrateško bazo za uresničenje svojih napadalnih načrtov.

«Demokracija» in «Katoliški glas» sta prejšnji teden objavili poziv Glavnega volilnega odbora Slovenske narodne liste pod naslovom «Naši javnosti» v katerem pozivajo Tržačane **naj ne podpisujejo zahteve na OZN za takojšnjo uveljavitev mirovne pogodbe z Italijo.** Da bomo točnejši, navajamo njihove besede z tega izdajalskega poziva. V uvodu pišejo: «Aktivisti Vidalijeve komunistične partije trkajo na vrata naših domov in zbirajo na potrebnih polah podpise vseh onih, ki «zahtevajo od Organizacije združenih narodov takojšnje uveljavljenje mirovne pogodbe z Italijo»». Po naštevanju «argumentov» iz titofašistične bisage zaključujejo ta svoj poziv z besedami: «Zato pozivamo vse Slovence, ki hočejo dobrobit in svojemu narodu, naj vidalijevskim aktivistom enostavno pokažejo vrata!»

S tem pozivom se zahtevamo zopet ena izmed tragičnih burk ki jih že šest let ugnanja na našem Ozemlju izvajajo direktive anglo-ameriškega imperializma na račun tržaškega ljudstva. Novo samorazkrinkanje ene izmed agentur imperialističnih netilcev vojne, ki je doslej igrala z lažnimi kart mi «neodvisnosti STO» in s tem zavajala svoje pristaše, ki so videli v [illegible] «O[illegible] parsko [illegible] je morala [illegible] svoj [illegible] Ameriški [illegible] svojim [illegible] dolje izbuditi [illegible] uveljavitev mirovne pogodbe; [illegible] ...ameriških [illegible] ...ga [illegible] ...ne [illegible] ...ga [illegible] ...ne [illegible] ...ne [illegible] ...ne

V GORIŠKI DELO POKRAJINI

UREDNIŠTVO IN UPRAVA GORIŠKE IZDAJE «DELA» GORICA, ULICA XXIV. MAGGIO ŠTEV. 18, PRVO NADSTROPJE, TELEFONSKA ŠTEV. 666.

Proti vsakemu nacionalizmu

Nebrzdan nacionalizem, s katerim so se italijanski šovinisti «iznesli» na prvi seji novoizvoljenega pokrajinskega sveta za goriško pokrajino, je nedvomno sad delovanja tistih, ki se smatrajo «poklicani», da ponovno zanesejo sovraštvo med tu živeča naroda.

Popolnoma jasno je, da nima šovinistični izbruh nič skupnega z «obrambo italijanstva», saj je lahko vsem znano, da tega ni mogoče braniti s sredstvi, ki se jih je svojčas posluževal tudi Mussolini in ki so Italijo privedla na rob propada. Sicer pa je gotovo znano prav tistim šovinističnim kolovodjem, da prireja celo De Gasperi v Poadižju in na Južnem Tirolskem svoje govore tudi v nemščini.

Šovinisti se boje sloge med Slovenci in Italijani, ker vedo, da v slogi je moč. Vedno večje širjenje in utrjevanje naprednih sil, ki se borijo proti vojni in proti njenim netilcem, določenim krogom ni po volji. Zato pa smatrajo za potrebno, da se proti tem silam zaženejo z vso silo in z vsemi razpoložljivimi sredstvi. In ker vedo, da so nacionalna razdvojenost, prenapet nacionalizem in šovinizem velikega pomena tudi v tem primeru, se jih poslužujejo tudi ob takih prilikah, kot je n. pr. seja pokrajinskega sveta. Ti ljudje upajo, da bodo na tak način vnesli razdor ne le med Slovence in Italijane, temveč tudi med delavce in kmete, ki se borijo za svoje socialne, nacionalne in demokratične pravice.

Toda ta šovinistični izbruh ima še en pomen. Za njim se namreč skrivajo političnovojaške vezi med Rimom in Beogradom.

V naši pokrajini je zlasti pereče vprašanje nacionalnih pravic Slovencev. Vsem pa je znano, da obstoja slično pereče vprašanje tudi v Jugoslaviji, le da se tam nanaša na italijanske prebivalce, ki so vsestransko zapostavljeni od titovskih oblasti. Zato tu nastaja vprašanje: kdo naj brani pri nas nacionalne pravice Slovencev in kdo pravice Italijanov v Jugoslaviji?

Iz izkušnje dobro vemo, da ta vprašanja nikakor niso abstraktnega značaja ne tu ... ki ovirajo italijanski narod na socialnem polju, odrekajo nacionalne pravice tu živečim Slovencem. Prav tako kot te sile, je te pravice odrekal tudi fašizem, ki je istočasno z odvzemom vseh demokratičnih svobočin italijanskemu ljudstvu, odvzel tudi nacionalne pravice Slovencev, dasiravno smo tedaj imeli celo svoje poslance v rimskem parlamentu

Prav gotovo ne morejo braniti nacionalnih pravic ne titovci in ne belčki, kajti oboji so tesno povezani v isti voz, kot De Gasperijeva DC, ki danes krati te pravice Slovencem. Četudi bi morda kdo izmed njih skušal braniti te pravice in četudi bi za to imel najboljšo voljo, bi mu vodstva kaj takega ne dovolila, kajti sicer bi se lahko zamerila svojim zaveznikom demokristjanom in svojim gospodarjem, ameriškim imperialistom.

Iz vsega tega sledi — in to ponovno zatrjujemo — da je nujno potrebna borba vseh slovenskih in italijanskih demokratov za pridobitev in za zaščito nacionalnih pravic Slovencev in za socialne svoboščine na splošno. Mi Slovenci smo v tej smeri napravili že nekaj korakov naprej. Tudi italijanski demokrati, ki so volili za slovenske kandidate in ki so podprli tov. Troša, ko je govoril v slovenščini, nadaljujejo to borbo ob naši strani. Ti demokrati razumejo, da narod, ki druge narode zatira ne more biti svoboden!

Z nedeljskega sestanka slovenskih aktivistov iz vse pokrajine

Pregled izvršenega dela in perspektive za bodočnost

Utrjevanje slovensko-italijanskega bratsva v duhu, ki ga je širil pok. tov. Srebrnič, poživitev kulturnega udejstvovanja, širjenje tiska in pospešitev kampanje za mir bo poživilo enotnost med prebivalstvom

GORICA — V nedeljo je bil na sedežu federacije KPI v Gorici širši sestanek slovenskih aktivistov iz vse pokrajine, katerega so se udeležili tudi slovenski člani federalnega komiteja tov. Rijavec, Tomšič in Selič ter sekretar tov. Poletto. Tov. Rijavec je v svojem govoru podčrtala nekaj poglavitnejših vprašanj, ki se tičejo slovenskih tovarišev in političnega dela na deželi. Pri tem se je dotaknila tudi dogodkov iz volilne kampanje.

Posebno je poudarila dejstvo, da naši nasprotniki, zlasti na slovenskem polju, nočejo z nami razpravljati o političnih zadevah, ki so perečega značaja za naš narod in za delavski razred sploh in to zato, ker se boje, da bi se prav na ta način še bolj razkrinkali pred vso javnostjo. Pač pa ti nasprotniki raje igrajo na «stroko nacionalne karte» ali verska čustva.

Vsakdo je lahko prepričan, da so i belčki i titofašisti prejeli nemalo glasov kar tjavendan v dobri veri. Nikakor ni mogoče trditi, da so volivci, ki so jim oddali svoje glasove, res pravi titofašisti ali belčki. Morda so to storili, zato, ker so bili prisiljeni. Vsekakor pa je prav, da mi še bolj kot doslej pojasnimo naše stališče do raznih vprašanj ter da ta vprašanja rešujemo z bratsko pomočjo italijanskih tovarišev in italijanskega demokratičnega gibanja.

Nato je govornica prešla na vprašanje miru. Obravnavala je pomen kampanje, ki jo komunisti in demokrati vsega sveta vodijo za podpisovanje znanega berlinskega poziva. Tu je podčrtala zlasti dejstvo, da je prav kampanja za mir tista, ki spravlja skrite in odkrite sovražnike miru in zaveznike netilcev vojne v veliko zadrego. Nam ni vseeno, kako se bo položaj razvijal — je nadaljevala tov. Rijavec — kajti mi smo občutili v kratkem razdobju že dve uničevalni vojni. Mi nočemo nikakih vojnih paktov, nočemo, da bi prišle ponovno na naše poljane tuje čete, ne nemške ne titovske!

Končno je tov. Rijavec govorila še o pomenu in o vlogi našega tiska, zlasti «Dela» ter o načinu njegovega čimvečjega in uspešnejšega širjenja po vseh krajih, kjer žive Slovenci.

Po govoru tov. Rijavec se je vnela diskusija, v katero so posegli skoraj vsi navzoči. Tov. Rožetova je poročala o delu, ki je bilo opravljeno v Pevmi. Pozivala je zlasti k poživitvi kulturnega udejstvovanja. Tov. občinski svetovalec Komic iz Steverjana je poročal o pomembnih perspektivah, ki se kažejo v njegovi občini. Tovariše je vzpodbujal, naj resno preučujejo položaj, v katerem se nahajajo. Tov. Valentinčič iz Pevme je po kritičnem pretresu dosedanjega delovanja priporočal tesnejšo povezavo med mestom in podeželjem ter med posameznimi vasmi. Tov. Ferletič je poročal o širjenju «Dela» v Doberdobu ter o borbi proti voditeljem titovcev in belčkov. Tudi ostali tovariši iz Gorice, Standreža, Peči, Sovodenj, Steverjana in Krmina so govorili več ali manj o dosedanjem delu, o perspektivah za bodočnost, zlasti pa o pomenu kampanje za mir.

Tov. Poletto je povzel zaključke, v katerih je zlasti podčrtal vlogo, ki jo imajo naši narodi v sedanji borbi. Podčrtal je zlasti pomen bratstva med Slovenci in Italijani v teh krajih ter povabil vse navzoče, naj nadaljujejo svoje delo v duhu, ki ga je vnašal v naše vrste veliki voditelj tov. Srebrnič, t. j. v duhu bratstva in enotnosti med tu živečimi narodi, zlasti pa v

AGRARNE POGODBE veljavne še za eno leto

V rimskem parlamentu je bil izglasovan zakon, ki podaljšuje veljavnost agrarnih pogodb Ta zakon bo stopil v veljavo, čim bo objavljen v uradnem listu italijanske republike.

Na podlagi omenjenega zakona, ki je v glavnem enak onim, ki so bili izdani v prejšnjih letih, so vse pogodbe med lastniki zemljišč in najemniki, koloni, polovinarji veljavni še za eno leto. Zato so vse odpovedi, ki so jih številni agrarci sporočili prizadetim kmetom-polovinarjem, najemnikom ali kolonom popolnoma neveljavne. Le v izrednih primerih so lahko veljavne, toda za to morajo biti res tehtni in upravičeni razlogi.

Dasi zakon ščiti prizadete kmete, ki dejansko obdelujejo zemljo, vendar ne moremo trditi, da ima bogve kakšno vrednja demokrščansko - socialdemokratska večina v parlamentu le še za dalj časa potisnila v stran toliko zaželen zakon o temeljiti in pravični agrarni reformi, ki so ga uvedle doslej že vse napredne države. Nedvomno je De Gasperijeva vladi mnogo bolj do tega, da izdeluje osnutke in zakone, ki tirajo deželo naproti novim ruševinam in uničenju. To se praktično izraža v znanem protistavkovnem zakonu ter v zakonu o ustanovitvi «civilne milice». Da pa je prišlo do izglasovanja zakona o podaljšanju agrarnih pogodb, se je zahvaliti odločni borbi, ki so jo v parlamentu vodili poslanci opozicije ob podpori kmetov - najemnikov, kolonov in polovinarjev iz vse Italije.

VSA DRUŽINA zbežala čez mejo

GORICA — V nedeljo je pribežala iz jugoslovanskih Brd v Gorico Pavla Jakončič z dvema sinovoma, sledeč možu oz. očetu, ki je zbežal že pred devetimi meseci.

Istega dne je dezertiral tudi vojak. Izjavil je, da je zbežal zato, ker ni mogel več prenašati titovske komande, ki smatra navadne vojake za pravca to živino.

V torek pa sta pri Rdeči hiši v Gorici prestopila mejo med Jugoslavijo in Italijo dva jugoslovanska državljana, 21 letni mehanik Anton Volk in 20 letni mizar Danilo Strosar oba iz Trnovega. Mladeniča sta izjavila, da sta zapustila svoje kraje zaradi nevzdržnega izkoriščanja delavcev, ki vlada v Ju-

Furlanski delavci in kmetje delajo ob prostem času za Komunistično partijo.

10. julija volitve notranje komisije CRDA

SLOVENCI, VOLITE svoje prave predstavnike!

Kandidati Zveze kovinarjev FIOM so porok dosledne in uspešne borbe za izboljšanje položaja delavcev

TRŽIČ — Na eni izmed zadnjih sej enotnega volilnega odbora v ladjedelnicah CRDA je bilo sklenjeno, da bodo volitve nove notranje komisije v omenjenih ladjedelnicah v torek 10. julija t. l.

Po trinajstih mesecih neopravičenega zavlačevanja, ki so ga zagrešili tisti lažni sindikalisti, ki delajo po navodilih vodstva ladjedelnic in torej v njih interesu, je le prišlo do sporazuma in do določitve datuma volitev tako važnega delavskega organa.

Kot je znano, so predložile svoje posebne kandidatne liste poleg naše sindikalne Zveze kovinarjev, ki je sestavni del velike CGIL, tudi podružnice takoimenovanih «svobodnih» in klerikalnih sindikatov Le uradniki so nastopili z enotno listo, na kateri so predstavniki vseh sindikalnih struj

Dasi je uradnikov razmeroma mnogo manj kot delavcev, so vendar njih predstavniki zahtevali, naj bi imeli v novi notranji komisiji prav toliko članov kot pa delavci. Takim zahtevam se povsem upravičeno upirajo delavci. Vsekakor pa bodo o tej zadevi razpravljali tudi po volitvah. Jasno pa je, da tak način postavljanja vsestransko podpira vodstvo ladjedelnic, ki je po nekaterih uradnikih- sindikalistih dobro zastopano tudi v koordinacijskem odboru.

Slovenski delavci bodo tudi na teh volitvah oddali svoj glas za svoje kandidate, ki nastopajo na listi CGIL. To bodo storili v zavesti, da bodo le tako koristili svojim zasebnim in splošnim koristim vseh delavcev.

TABORIŠČE ZA UNIČEVANJE KOMUNISTOV

NA OTOKU SMRTI

4. junija 1949. je 150 kaznjencev začelo gradnjo „tovarne smrti" - Parnik „Dalmacija" je v drugem tednu julija 1949 prepeljal na Goli otok 4.200 komunistov - Otok brez vode in življenja - Neznosno podnebje - Taborišče ima 48 barak in je obdano s tremi vrstami bodeče žice

Sem ljudem so že znane nečloveške muke, katerim so podvrženi jugoslovanski komunisti in demokrati, ki so ostali zvesti svoji domovini in mednarodnemu socialističnemu pokretu. Sam Rankovič je pred kratkim priznal, da obstajajo v Jugoslaviji koncentracijska taborišča, po katerim hirajo in umirajo naši ljudje. Zato objavljamo nekaj vesti o zloglasnem taborišču, ki so ga titofašisti zgradili na Golem otoku. Človek, ki nam je dal te podatke, ga imenuje OTOK SMRTI.

Goli otok je zelo majhnega obsega. Njegova površina meri približno 4 kvadratne kilometre. Nahaja se med Krkom in Rabom, Laporjem in Velebitom. Od kopnega je oddaljen 8 kilometrov. Pred ustanovitvijo koncentracijskega taborišča ni bilo na njem žive duše, ker ni obdelovalne zemlje ali gozdov in ker na njem in v njegovi bližini gospoduje strahovita burja in je vročina neznosna.

V sredini otoka se nahaja mala dolina, ki je od severne do južne strani obrobljena z gričevjem. Na podnožju nekega golega griča, ki je visok kakih 200 metrov, se nahaja mali 70 x 70 metrov širok in dolg zaliv, v katerem pristajajo navadni in motorni čolni, ki sedaj oskrbujejo otok in na njem zgrajeno koncentracijsko taborišče.

Koncentracijsko taborišče so začeli graditi 4. junija 1949. Titofašisti so začeli misliti na to možnost, ko so pomnožili aretacije in preganjanja proti komunistom in demokratom in ko se je začelo njihovo število pomnoževati tako, da že niso mogli več skrivati tega dejstva pred ostalim prebivalstvom.

Onega dne je pristal v zalivu otoka majhen parnik, ki je prihajal iz Bakra, in izkrcal z množino Udbovcev 150 jetnikov iz Lepoglavskega zapora. Ko so ti kaznjenci pristali na otok, so dobili vtis, da so prišli v pustinjo. Ker so se dela nadaljevala zelo počasi zaradi neznosnega podnebja, je prišel na obisk šef UDB, ki je zapovedal, naj bo koncentracijsko taborišče v najkrajšem času dovršeno. Od takrat se je za kaznjence, ki so imeli to nalogo, začelo pravo nečloveško življenje.

Delati so morali od zore do pozne noči, t. j. najmanj 15 ur. Čolni in mali parniki so prihajali v zaliv eden za drugim in donašali material, ki so ga potem kaznjenci morali na ramenih nositi pod pekočim soncem (45 do 50 stopinj vročine) v dolino, ki je v notranjosti otoka. Vode ni na otoku in jo morajo dovažati s kopnega, kar pomeni, da se kaznjenci niso ne le mogli umivati marveč da si niso mogli niti utešati velike žeje. Dobivali so le decilitra vode na dan. Hrano. Golem otoku kuhajo z morsko vodo. Kruh pa dobivajo s kopnega a je tako malo pečen, da se v otoku takoj pokvari in ga je zaradi tem nemogoče jesti, ako se ne oboleti. Zaradi kruha oboleli skoraj vsi zaprti ljudje in mnogi jih je že tudi umrlo.

Kaznjenci, ki so delali koncentracijsko taborišče, so poleg tega spali na odprtem, medtem ko so jih biriči stražili. Prav tako je bila vsa obala strogo zastražena, da ne bi kdo ušel.

9. julija 1949. je bilo koncentracijsko taborišče za komunisti in demokrate dokončano. Kaznjenci so v tem mesecu dni zgradili 48 barak, ki so velike 18 x 22 in zelo slabo pokrite tako da ne predstavljajo ovire za dež. Okrog barak se dviga štirirednа in tre metre visoka žična ograja, ki se naslanja na betonske stebre. Okrog žice so postavljeni tudi električni drogi, ki dovajajo strujo žicam, da bi tako preprečili vsak beg.

Koncentracijsko taborišče je popolnoma obdano z bunkerji titovske biriče, ki stražijo taborišče. Pri obali pa je baraka UDB, ki je prišla direktno iz Beograda. V tej baraki je tudi radiooddajna in sprejemna postaja, ... jo urejujejo 3 ljudje. Izven taborišča so kuhinja in menza za ... lico, čitalnica in kino dvorana za biriče. Titovski režim skrbi ... za zabavo svojih biričev, kot ... skrbel za svoje nižje ... Buchenwaldu, Dachauu in drugih.

Poleg vsega drugega si je v zgodovini Goli otok zaslužil ime, ker ga 3 mesece na leto postoši neznosna burja, ki dviga velikanske valove, ne dopušča življenja najmanjši biljki, posebno na neverjeten način zemlji, medtem ko zaradi tega raste ljudeh neznosna, stalna, neugašljiva žeja. Ta veter pomenja smrt za vse ljudi šibkega zdravja. Dnes pa pomenja smrt za vse, ki so na Golem zaprti, ker nobeden človek, ki je slabo hranjen, ne more dolgo vzdržati pod takim podnebjem.

Zato so torej titofašisti izbrali Goli otok za mesto smrti komunistov in demokratov.

Kaznjenci so zapustili Goli otok dne 9. julija 1949. Na Golem otoku so pustili 10 svojih sodrugov, ki so zaradi neznosnega podnebja, podlegli mukam nečloveškega dela, nezadostne hrane in velikanske žeje. 10 kaznjencev je torej preminulo na tem vražjem otoku. Ti prvi mrtvi so torej predstavljali nesvečano tragičen krst novega koncentracijskega taborišča, ki ga je Rankovič ukazal zgraditi, da bi uničeval nasprotnike njegovega srednjeveškega in sramotnega režima.

V trenutku, ko so kaznjenci zapuščali Goli otok, so se v Bakru pojavljali prvi transporti, ki so peljali z vseh strani Jugoslavije na tisoče komunistov in demokratov, ki so že mesece ječali po raznih titovskih zaporih. Jetniki so bili natrpani v živinskih vagonih, na katerih je bilo pisano «pokvarjeno blago». Titofašisti so pač pazili, da ne bi ljudje zvedeli, koga peljejo s temi transporti in da se ne bi spomnili, da so tudi nacisti na isti način terali partizane, nedolžne ljudi in predvsem komuniste na morišče v Nemčijo.

Iz Bakra je nato krenil na Goli otok parnik «Dalmacija» z Reke, ki je bil natrpan z jetniki. Tako je prvotno dospelo v koncentracijsko taborišče okrog 4200 komunistov in demokratov. Prihod je bil strašen za te ljudi, ker 3 dni niso imeli niti vode niti hrane. Titofašistični rablji so se izgovarjali, da še niso prejeli pošiljk. Jetniki so se razmestili po barakah, ki so bile tako prenatrpane zaradi prevelikega števila ljudi.

Tako je začela v drugem tednu julija leta 1949. obratovati na Golem otoku titovska «tovarna smrti». Prav tako kot nacisti so titofašisti takoj nagnali vse jetnike razen «najnevarnejših» na delo. V načrtu pač imajo, da na Golem otoku zgradijo ceste, izboljšajo obalo in pristanišče.

Jetniki pa morajo prav tako kot po nacističnih taboriščih delati le s svojimi rokami, vedno zelo dobro zastraženi od miličnikov in Udbovcev, brez pitne vode, brez zdravniške oskrbe, z najslabšo hrano, v najtežjih podnebnih pogojih in z normami, ki so celo za normalno zdravega in hranjenega človeka prevelike in uničujoče.

(Nadaljevanje sledi)

S PRVIH SEJ NOVOIZVOLJENIH OBČINSKIH SVETOV

ZAHTEVAMO DVOJEZIČNOST

STEVERJAN — V nedeljo, 1. julija, je bila prva seja novoizvoljenega občinskega sveta v Steverjanu. Seja kot taka ni bila važna, ker je predvideno, da bodo svetovalci izvolili novega župana ter ožji občinski odbor. Sele na prihodnji seji, ki bo drevi ob 19. uri.

Pripomniti moramo, da se svetovalci pritožujejo zaradi poslovanja v italijanščini, katere marsikateri, zlasti starejši možje ne obvladajo. Sicer pa ni to vprašanje, ki bi ga bilo treba rešiti le v Steverjanu, temveč v vseh občinah. Kjerkoli živijo Slovenci bi moralo biti poslovanje vsaj dvojezično. To predvideva tudi ustava Italijanske republike. Pač pa ni to po volji ljudem, ki danes vladajo v Italiji.

Zato je potrebna odločna borba, kateri se morajo pridružiti vsi pošteni demokrati Slovenci in Italijani. De Gasperijeva vlada moramo prisiliti, da nam zagotovljene v ustavi republike!

Tudi v Sovodnjah in Doberdobu so bile prve seje novoizvoljenih občinskih svetov. V Sovodnjah so izvolili za župana Josipa Češčuta iz Sovodenj, za občinske odbornike pa Andreja Pipana in Andreja Tomšiča. Josip Batistič iz Rupe in Mihael Devetak e Peči, ki sta bila izvoljena na listi DFS sta morala zaradi ožjega sorodstva odstopiti. Na njuni mesti sta prišla Alojz Čeudek s Peči in Roman Čeudek iz Sovodenj, ki pripadata skupini SDZ.

Na prvi seji občinskega sveta je bilo govora o napeljavi elektrike na Vrh (ki je že dalj časa v načrtu) in za kar je zaprosila dosedanja občinska uprava 400.000 lir podpore od vlade; o popravilu ceste iz Sovodenj v Zagraj; o vprašanjih goriške proste cone, v katero spadajo tudi Sovodnje; o preimenovanju železniške postaje Rubije v Rubije-Sovodnje in o prenosu davkarije iz Gradiške in Krmina v Gorico.

Tudi v Doberdobu je bila prva seja občinskega sveta preteklo sredo večer. Na njej pa ni prišlo do izvolitve župana. Bivši župan Cadež, ki je bil izvoljen v občinski svet na listi SDZ, se je moral umakniti zaradi nekih formalnosti. Na njegovo mesto pride kandidat Viktor Vižintin iz Dola. O vseh nadaljnjih sejah bomo obširneje poročali v prihodnjih številkah.

Popravek

V zadnji številki našega lista so bralci lahko opazili, da v članku pod naslovom «Koloradski hrošč v Pevmi» ni bilo govora o že imenovanem hrošču. Nehote je izpadel prav ... ki poroča o veliki zaskrbljenosti kmetov v Pevmi, ki škropijo krompir, hoteč ga obvarovati pred veliko katastrofo. Citatelje prosimo, da ta nedostatek oproste.

Proslava praznika otrok v Gorici

Zaradi volitev, ki so bile pred kratkim na Goriškem, se je Mednarodni praznik otrok vršil šele v nedeljo. Italijanska zveza demokratičnih žena je ta praznik, ki se je vršil na sedežu Delavske zbornice v Gorici, najboljše organizirala. S svojo udeležbo so tako slovenske kot italijanske žene dokazale, da so razumele pomen tega važnega praznika. Dvorana Delavske zbornice je bila zaradi velike udeležbe še premajhna. Zenamateram je ob tej priliki govorila tovarišica Rina Boncompagni, ki je prikazala velik pomen praznika ter pozvala žene, naj postanejo odločne borke za mir, posebno sedaj, ko je v teku akcija za podpisovanje berlinskega poziva miru.

Po govoru tov. Boncompagni se je vršila krata prireditev z raznimi recitacijami, petjem, igro itd. Ob zaključku pa je sledilo še razdeljevanje zavojev.

Tako so tudi žene na Goriškem priredile svojim otrokom praznik, ki je bil obenem manifestacija za mir.

GORICA — Iz Vidma poročajo, da se je v Furlaniji pojavila med čebelami pogubonosna ameriška kuga. Zato je iz varnostnih razlogov prepovedano prevažati čebele iz kraja v kraj. Prav je, da to upoštevajo tudi čebelarji iz goriške pokrajine.

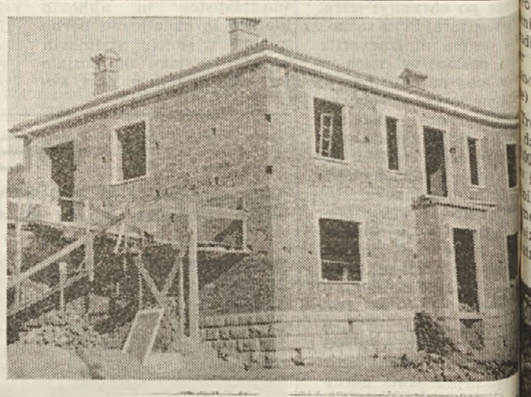

Nova občinska hiša v Zgoniku, ki je zgrajena po prizadevanju sedanje demokratične občinske uprave.

Obsodbe vredno dejanje titofašističnega voditelja

TRŽIČ — Pretekli teden je pri mlatilnici v Tržiču čakal na mlačvo tudi neki kmetič iz Sela (ki spada pod Jugoslavijo). Ker se je dan že nagibal k zatonu, je prosil druge kmete, ki so imeli priti na vrsto pred njim, da bi mu dali prednost. Vsi so na to rade volje pristali, le prvi ni hotel o prošnji niti malo slišati. Bil je to znani titofašistični kaporion iz Doberdoba, katerega ime itak vsi Doberdobci poznajo in ni vredno, da ga v našem listu imenujemo še posebej. Dasi ga je žena kmeta iz Sela jo kaje prosila za prednost, ker kot je znano morajo dvolastniki prestopiti državno mejo le do določene ure, vendar trmasti titofašist ni popustil. Zato sta morala siromaka pustiti žito pri mlatilnici ter oditi v pet ur hoda oddaljeno Selo ter se nato povrniti naslednji dan v Tržič.

Ta primer so vsi prisotni kmetje ostro obsojali. Z njim pa je zagrizeni titofašistični kolovodja dejansko izkazal «pravo» solidarnost do lastnih bratov, ki žive v «svobodni» domovini.

PRVA VOLILNA KONFERENCA KP STO

Za zmago na volitvah vsi na delo!

V nedeljo je bila prva volilna konferenca naše Partije, katere so se udeležili predvsem člani volilnih komisij, sekcijskih in celičnih komitejev ter drugi funkcionarji KP STO. Po otvoritvi je dal predsedujoči tov. Gombač besedo tov. dr. Umbertu Sajovitzu, čigar referat o nalogah Partije v volilni kampanji prinašamo v izvlečku.

Partija postavlja priprave na bližnje volitve v središče svojega delovanja. Zaradi tega, kajpak, KP ne bo v temelju spremenila svojega dela, temveč bo dosedanje delo samo pospešila in ojačila vse svoje delovanje. Prav tako ne bo Partija spričo volitev menjala temeljnjih zasnov svoje politike, temveč se bo še naprej borila za mir, za celotno uveljavitev mirovne pogodbe in dejansko ustanovitev STO, za popolno enakopravnost Slovencev, za obrambo tržaškega gospodarstva, za pravico do dela. Borila se bo za vzpostavitev nekdanjih trgovskih stikov Trsta z državami Srednje Evrope (namesto dosedanje «pomoči» ERP), katero naj, kot nekdaj, povezuje z deželami Bližnjega, Srednjega in Daljnjega Vzhoda. Vztrajala bo zato na zahtevi, naj se v ta namen obnovi tržaško ladjevje, ki naj bo zgrajeno v naših ladjedelnicah ter tako zagotove delo tisočem naših delavcev. Ladjedelnice bodo tako zopet postale glavni steber naše industrije ter poživile tudi malo in srednjo industrijo, obrt in malo trgovino.

Volitve nam nudijo najboljšo priliko, da se povežemo z vse širšimi plastmi prebivalstva ter nam omogočajo, da prodremo med nje s propagando. Partija mora biti zato v stanju, da izkoristi te izredne okoliščine, ki so ugodne za ojačeno politično akcijo. To bomo lahko dosegli, če bomo pomnožili delovanje vseh komunistov ter bomo ustvarili temu namenu odgovarjajoč organizacijski aparat.

Politika Partije je pravilna, toda za njeno izvedbo je treba imeti močno organizacijo. V ta namen je bil ustvarjen poseben aparat za volitve, ki je različen od Partije; kajti Partija ne vodi v času volilne kampanje samo dela za volitve, temveč nadaljuje tudi vse običajno svoje delovanje; zato ni priporočljivo, da bi se KP pretvorila v volilni aparat. Vrh tega pa je treba v volilni kampanji mobilizirati poleg članov Partije tudi simpatizerje, zaradi česar je treba ustvariti primeren aparat za volilne priprave.

VOLILNI APARAT

Naloge tega volilnega aparata so številne in važne: seznam volivcev, iskanje in pouk skrutinatorjev in predstavnikov list, učiti voliti vse volivce, izvajati kapilarno propagando, zbirati fonde za volilne stroške. Zato je potrebno, da vse postavljene komisije delujejo že sedaj; kajti, kjer one ne delujejo, mora partijski aparat opravljati njihovo delo, kar pa ima škodljive posledice. KP mora zato napeti vse sile, da zagotovi polno delovanje vseh volilnih komisij, da pritegne vanje ljudi, ki so nam blizu po prepričanju in ki so pripravljeni delati za uspeh naše Partije, da vključi predstavnike srednjih slojev, obrtnikov, trgovcev i. dr. da nadzira delovanje teh komisij, da poseže vmes, če ne delujejo, ter da svetuje pravilno razdelitev dela med posameznimi člani komisije.

Občinske volilne komisije morajo pripraviti volilni program po predhodnem širokem posvetovanju s partijsko bazo in vsemi volivci na splošno. Preučiti morajo, če obstaja možnost, skleniti zavezništvo z določenimi političnimi silami, ali socialnimi sloji, ki so pripravljeni korakati z nami za uresničenje našega volilnega programa. Dobro morajo pretehtati bodoče kandidate, napraviti dober finančni plan ter načrt za agitacijo in propagando ter gledati, da delujejo vse komisije v kraju ter jih nadzirati.

Sekcijske volilne komisije morajo zagotoviti poslovanje sedežnih komisij, preučevati finančni načrt sekcije ter načrt volilne propagande itd. Vaške in sedežne volilne komisije morajo napraviti seznam volivcev, pripraviti se na kapilarno (osebno) volilno propagando, pregledati seznam skrutinatorjev in predstavnikov list, zbirati volilni sklad itd.

MNOŽIČNE ORGANIZACIJE

Kar se tiče množičnih organizacij in vloga komunistov v njih, je treba nekoliko pojasnil. Množične organizacije se vključujejo v volilno kampanjo z delovanjem komunistov, ki delajo v njih. Oni morajo torej ojačiti svoje delovanje, pomnožiti borbe v zaščito koristi prebivalcev, da tako ojačijo organizacijo in razširijo njen vplив na vedno širše sloje. Zato je treba poznati probleme množic, do katerih se obračamo, okrepiti je treba periferni ustroj množičnih organizacij, ker to je način stvarne povezave z najširšimi plastmi prebivalstva. Ne smemo pa pozabiti, da moramo biti na tem področju zelo prožni v organizacijskih oblikah, treba je znati ustvariti po potrebi tudi prehodne organizacijske oblike za določene borbe, v obrambo določenih kategorij ali skupin občanov.

Komunisti, ki delajo v množičnih organizacijah, morajo še posebno ojačiti svoje delovanje, da pomagajo slovenskim tovarišem; kajti prav na slovenski del so združene protikomunistične in protiljudske sile osredotočile svoje mahinacije.

PROPAGANDA

Kar se tiče propagande, to je one aktivnosti, ki bolj kot katera koli druga zadobi v volilni kampanji svoj poseben značaj, je treba predvsem ločiti med našo propagando in ono raznih buržoaznih strank. Te stranke se spričo volitev trudijo, da bi govorile jezik revnih slojev, obljubljajo ukrepe proti bedi in za mir. Njihov običajen jezik je laž, tem bolj kadar so volitve pred vrati. Te stranke imajo izrazito volilno obličje, to je, živijo in delajo samo za uspeh na volitvah, za osvojitev mandatov, s pomočjo katerih varajo ljudstvo ter služijo interesom velike buržoazije. Njihova naloga je vzeti množicam vsakršno perspektivo, odvrniti jih od kakršne koli oblike borbe, izolirati posamezne družbene sloje, ki imajo skupen interes, ter trositi fatalizem. Metoda meščanske propagande je laž. Njihov način je ponavljati laži toliko časa, dokler ljudi se vsaj nekaj ne prime.

Naša propaganda pa je bistveno drugačna. Popolnoma se sklada z resnico, hoče obrazložiti stvarnost, kakršna je, brez zavijanj in pretiravanj. Stvarnost je že sama po sebi tako močna obtožnica proti kapitalizmu, da ji ni treba dodajati drugega, če hočemo dokazati absurdnost tega sistema. Odklanjamo machiavellistično načelo, da namen posvečuje sredstva. To pomeni, da moramo resno premotriti stvarnost, ugotoviti dejstva, dobiti točne informacije ter se ogibati vsakršne lahke demagogije. Vsak naš borec, vsak simpatizer mora vedeti, da Partija govori resnico, da nima dveh politik, eno tajno, drugo pa za javnost. Partija ima le eno politiko, to je ono, ki jo razlaga po svojem tisku, na sestankih in shodih.

Drug osnoven zakon naše propagande je, da mora biti povezana z vsakodnevnim delovanjem Partije, mora pripravljati, in zaključevati posamezne akcije. Propaganda je le eden izmed videzov akcije. Tovrstna propaganda je uspešna, omogoča občanom katerim je namenjena, da morejo presojati po končani akciji, na kateri strani so našli prijatelje in kdo se je boril proti njim. Poseben poziv je treba nasloviti na terenske organizacije, sekcijam, da bodo znale ustvariti pravo avtonomijo glede propagande, da bodo znale sestaviti dober propagandističen material, kadar koli je to zaradi kakšne akcije koristno in potrebno.

OSEBNI STIKI

Dobra propaganda pa mora na drugi strani odpreti bližnje in daljnje perspektive ter se ne sme omejevati samo na razkrinkovanje, temveč mora nakazati, kako je treba delati v obrambo ogroženih koristi. Mi moramo znati odgovoriti tudi glede daljnih perspektiv vsem slojem, do katerih se obračamo, uradnikom, trgovcem, izobražencem, kmetom itd., ker moramo vedeti, da so med te sloje sovražniki zasejali najpodlejše laži o socializmu, o Sovjetski zvezi, o ljudskih demokracijah. Treba je poznati ZSSR in socialistične države, da moremo nojasnjevati ljudem. Važen delež mora imeti društvo «Trst-ZSSR», ki naj širi resnico o SZ, o njenih uspehih, o njeni borbi za mir.

Kar se tiče sredstev propagande, moramo izbirati takšna, da moremo priti do vsakega volivca z našimi argumenti. Izkušnje francoskih in italijanskih komunistov nas uče, da se ne smemo omejevati samo na velike manifestacije, na velika zborovanja, na lepake. Ne podcenjujoč zborovanja in lepake, moramo napraviti iz vsakega člana propagandista za vsako priliko ter napraviti propagandiste tudi naše aktivne simpatizerje. To, česar ne more napraviti zborovanje ali lepak, mora napraviti kapilarna, osebna propaganda s tem, da se povežemo z osebami, s katerimi pridemo v stik ter da jim govorimo o problemih, ki jih zanimajo. Geslo mora biti, naj vsak komunist naveže osebne stike z desetimi volivci. Da bomo izvedli to nalogo, je treba napraviti delovni načrt in dodeliti vsakemu tovarišu na tem področju določeno nalogo, tako da se bo mogel specializirati. Partijce mora v tem nelahkem delu prevevati optimizem; kajti naši argumenti so nepobitni, ker temelje na stvarnosti.

Za izvedbo kapilarne propagande moramo premagati bojazljivost, upraljati primeren način prepričevanja, biti podkovani in imeti zadostno znanje. Vsa Partija se mora usmeriti v ta način dela. Veliko pozornost moramo posvečati ozgoji članov, osebnemu in skupnemu študiju.

OSTALE OBLIKE PROPAGANDE

Od drugih oblik propagande zadobiva veliko važnost širjenje tiska in izdajanje stenčasov. Stenčasi morajo biti lepo opremljeni z mnogimi slikami iz revij, z risbami, a z malo besedila. V volilni kampanji v Italiji so imeli važno vlogo.

Zelo važne so tudi javne diskusije; seveda morajo biti dobro pripravljene. Ne sme nas skrbeti, da bomo napravili slab vtis, temveč moramo gledati na to, da prepričamo navzoče nasprotnike in neodločne. Nasprotnike moramo izzivati na diskusije, ker na njih nimamo ničesar izgubiti.

Na volitve se pripravljamo zavedajoč se težav, ki nas ovirajo na naši poti. Prav zato pa moramo nabrusiti vse svoje orožje; kajti trdno smo odločeni, da bomo napredovali, da bomo postali najmočnejša stranka in da bomo odnesli prvenstvo Krščanski demokraciji. Velika zmaga italijanskih in francoskih komunistov nas vzpodbada v naši bitki. Moramo pomnožiti svoje delovanje, da bomo dosegli naš cilj. Zavedati se moramo, da bo imel naš uspeh velik odmev po vsem svetu in da bo krepka klofuta ameriškemu imperializmu in vsem njegovim hlapcem od italijanskih in slovenskih nacionalistov do titofašistov in lažnih independentistov. Mi gremo v volilno kampanjo z zaupanjem in optimizmom, zavedajoč se važnosti te borbe ter obljubljamo, da bomo dali vse svoje sile na razpolago

Po referatu tov. dr. Sajovitza se je razvila plodna diskusija, v katero je poseglo nad 20 tovarišev. Po diskusiji je tov. Sajovitz napravil zaključke, med katerimi je zlasti poudaril potrebo stikov in razgovorov z volivci, dobrega delovanja volilnih komisij ter splošne mobilizacije vseh članov naše Partije.

Dvig proizvodnje v ZSSR je omogočil znižanje cen in zvišanje potrošnje

USPEHI SOCIALISTIČNE IZGRADNJE gredo v dobrobit vsemu ljudstvu

2.700.000 kmečkih hiš zgrajenih v IV. petletki - Sovjetsko ljudstvo je z znižanjem cen v dobi 1949/51 prihranilo nad 216 milijard rubljev - Za izgradnjo socialističnega gospodarstva je bilo treba težkih borb proti trockistom in drugim sovražnikom ljudstva - Glavno geslo prve povojne petletke

prejšnji številki citirana ktiva tovariša Stalina za petletni načrt, ki je bila vključena v zakon o plaje bila določna in brezpoha, kolikor se tiče ljudske lnje: **«...posebna pažnja posvečena proizvodnji predov široke potrošnje, dvigu ljenjske ravni delovnih ljus sistematičnim nižanjem vsemu blagu...».** Povečaproizvodnje je dejansko lo tudi zvišanje potrošnje; otrošnja je, kot vemo, zrcaiviljenjskih razmer ljudskih žic. Indeksi Centralnega tičnega urada ZSSR dokajo da se je v letu 1950 v pri z letom 1940 povečala po nja mesa za 38 odstotkov, korja in slaščic za 39, rib 51, maslo za 59, tkanin vseh za 47 ter obutve in noga za 39 odstotkov.

graditev nad sto milijonov dratnih metrov stanovanj estih in 2.700.000 kmečkih v teku četrte petletke je tudi velik prispevek k ljšanju življenjske ravni bivalstva. To seveda ne poni, da je bilo vprašanje dbene obnove mest in dežele vprašanje socialističnega novanja (udobno in lepo za) že dokončno rešeno.

reba je poleg tega upoštevada 536.000 novih traktorjev, 00 žetveno-mlatilnih stro in nad 850.000 drugih razih poljedelskih strojev ne enja le povečanja možnosti zvodnje, temveč, da je no izboljšanje življenjskih

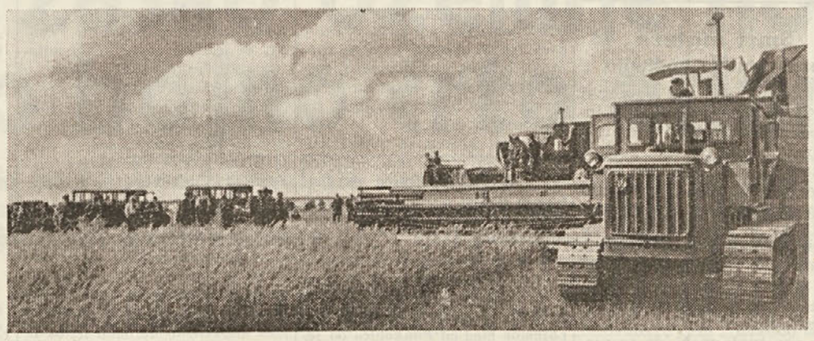

Stroja, ki v enem dn evu požanjeta 60 hektarjev o bdelanega zemljišča.

aznimi stroji za dela v rudnikih, je sovjetskemu rudarju ajšano delo, predvsem pa so odstranjene številne nevarnosti in nesreče, ki so jim vedno pretile.

ojev obdelovalcev zemlje. vsemu temu je treba dodati zelo znatna izboljšanja v anistični organizaciji, v sportu, v napeljavi elekene struje in plina v stanoija, v komunikacijah, v avstveni pomoči in ljudski razbi, ki je doživela tako k razvoj, kakršnega ni bi v nobeni drugi državi na u v povojni dobi.

e vedno preveč je «pametkovičev», ki pravijo, da socialistična država «zahteva sapore v proizvodnji». To oteno; kajti v socialistični državi se v resnici «zahteva» od vseh določen napor v vseh panogah človeškega udejstvovanja. Toda jasno je, da mora, kdor poudarja samo napor na področju industrijske proizvodnje, nehote tudi priznati, da je ta napor namenjen dvigu splošne blaginje. Kajti avtomobili, avtobusi, filobusi, lokomotive, vagoni, radijski in televizijski sprejemniki, avtomatične statve, proizvajalni stroji, tiskarski stroji, kolesa in motorna kolesa, traktorji in žetveno-mlatilni stroji itd. niso napravljeni le zaradi golega zadoščenja, da jih... spravimo v skladišče.

Kar se tiče znižanja cen, ki je bilo izvedeno štirikrat v teku petih let, je bilo že dovolj povedano in bi bilo odveč, razpravljati na dolgo. Dovolj je, imeti pred očmi, da je sovjetsko prebivalstvo v obdobju 1949-51 prihranilo zaradi znižanja cen 216 milijard rubljev, to je 4/5 celokupnih plač vseh delavcev ZSSR (izvzemši poljedelske) za leto 1950. To je pomenilo 30-odstotno povišanje realne plače industrijskim delavcem v primerjavi z letom 1948. Ker pa je znižanje cen industrijskim proizvodom, katerih potrošnja je na deželi zelo velika, doseglo 33 odst. v primeri z letom 1948, izhaja, da so imeli tudi poljedelci veliko korist.

Sovjetski ljudje in tehnika so zagotovili tudi to zmago načrtnega gospodarstva. Toda ni odveč spomniti se, da se izdelava tega gospodarstva ni izvedla na miren in lahek način. Ne smemo pozabiti besnih borb proti vodstvu leninske Boljševiške partije, ki je pod Stalinovim vodstvom izdelala smernice načrtnega gospodarstva in ves začetni načrt velike gospodarske preobrazbe, ki naj bi napravil iz ZSSR drugo najmočnejšo državo sveta ter nezavzetno in nepremagljivo trdnjavo svetovnega socializma. Znane so zahrbtne borbe desnih in levih oportunistov, trockističnih in buharinskih agentov imperializma, zločinsko delovanje vohunov, zarote saboterjev in terористov, neusmiljena borba kulakov proti navedeni politiki. Kadar se zaznamujejo tako veliki uspehi, kot je ta, o katerem govorimo, moramo spričo teh dejstev priti zato do ugotovitve, da bi bil pač vse drugačen potek svetovnih dogodkov in popolnoma druga usoda delovnih množic Zahoda in Vzhoda ter vsega človeštva če bi to politiko, genialno izdelano in vođeno po Stalinu, preprečile zločinske tolpe, katere so bile pometene v obdobju 1928-38. Če je bil uničen najokrutnejši in najbolj barbarski sovražnik človeštva in napredka — nacifašizem, če se imperializem otepa v onemoglem besu, ker ne more sprožiti nove vojne, če imajo države Vzhoda in Zahoda vzor države in gospodarstva, ki rešuje pred krizami in bedo, se imamo zahvaliti Boljševiški partiji, ki je s politiko industrializacije in nadaljnjega industrijskega in poljedelskega razvoja ZSSR ustvarila nepremagljivo socialistično državo.

Svet je dotlej poznal le kapitalističen način industrializacije. Toda po prevzemu oblasti sovjetsko delovno ljudstvo ni moglo slediti temu načinu. V tem pogledu je Stalin razložil, da se je Anglija industrializirala z ropanjem kolonij, Nemčija s 5 milijardami frankov, ki jih je prejela od Francije po vojni leta 1870, carska Rusija pa je skušala to doseči s hlapčevskimi koncesijami tujemu kapitalu.... Toda poudaril je, da ti trije načini niso združljivi s sovjetskim sistemom.

V nasprotju s kapitalistično industrijalizacijo, slonečo predvsem na lahki industriji, ki je dajala hitre in velike dobičke, se je socialistična industrializacija morala izvesti potom velikanskega in naglega razvoja težke industrije ter potom kolektivizacije poljedelstva.

Pred začetkom politike petletk je bila Sovjetska zveza v svetu na šestem mestu glede proizvodnje električne struje, danes je na drugem; bila je na zadnjem mestu v izdelovanju traktorjev, danes je na prvem; v proizvodnji jekla in železa je bila na 6. odn. na 5., danes je na drugem; bila je med zadnjimi v proizvodnji motornih vozil, sedaj pa je na drugem mestu; skoro da ni imela kemične industrije, danes pa je v tej panogi na drugem mestu na svetu.

(Nadaljevanje prihodnjič)

PROSVETNA DRUŠTVA IN NJIH GOSPODARJI

Zdrav in uspešen razvoj prosvetnih društev je odvisen v nemali meri zlasti tudi od njih gospodarskega sektorja, od njihovega gospodarstva. Iz tega sledi, da je položaj gospodarja v prosvetnem društvu zelo važen, dasi se splošno misli, da je težišče vsega društvenega dela na trojici odbornikov, ki jih na občnih zborih navadno kot prve volijo t. j. na predsedniku, tajniku in blagajniku in da je volitev gospodarja samo nekaj formalnega in docela postranskega pomena.

V mnogih društvih res ne pride do pravega izraza funkcija gospodarja in to zaradi tega, ker so ista skromna, nimajo često niti primernega sedeža, kaj še, da bi govorili o domu samem. Nimajo pohištva, raznega drugega inventarja in moči, ki so potrebne za normalno društveno delovanje. Društva morajo pogosto gostovati po raznih privatnih hišah, celo gostilnah, kjer je kulturno udejstvovanje društvenih članov močno ovirano ali postane sčasoma popolnoma nemogoče, zlasti za mladino in žene. Bližina pivnic in točilnic pa vpliva kvarno tudi na može in fante, ki dostikrat čez mero ostajajo v njih, se vdajajo pijači in kvartanju ter postajajo za prosvetno delo povšem brezbrižni.

Prva naloga društvenega gospodarja bodi torej posvečena vprašanju primernega društvenega sedeža. Kjer tega ni, bo skrben gospodar moral koncentrirati vse svoje sile na iskranju istega, kar mu bo seveda čestokrat delalo hude preglavice. Potem pride vprašanje opreme sedeža t. j. miz, stolov, omar, glasbil, katerega spet ni lahko rešiti, saj vsi vemo s kakšnimi denarnimi redstvi razpolagajo naša društva. Vendar pa ta problem ni vselej tako trd oreh, kot je videti, in gospodar, ki ima nekaj samoiniciative in organizacijskega čuta, ga bo ob pomoči ostalih odbornikov in društvenih članov lahko zadovoljivo rešil. Ker pa nobena stvar večno ne traja, toliko manj tista, ki se uporablja, silijo spet nove skrbi v ospredje, v zvezi z obnovo inventarja, nakupom drugega in podobno. Gospodar mora dalje paziti skupno z ostalimi odborniki na to, da so prireditve, predavanja, društveni sestanki vobče, dobro pripravljeni in tudi dobro obiskani. Ne ob napovedani uri, pač pa vsaj pol ure prej, mora biti na licu mesta prvi, da pregleda, če je prostor v redu, če je očiščen, prezračen, da je v njem število klopi in stolov primerno povabljencem, itd. Tudi priprava odra, razsvetljava, lepaki in drugo, kar je v zvezi s tehnično stranjo kulturnega nastopa doma ali v drugem društvu, kjer nastopa domače kot gost, je na njem in na gospodarju dotičnega društva, česar se morata oba dobro zavedati. In potem je še toliko drugega, kar na tem mestu niti ne mislimo obravnavati.

Kot vidimo, nima torej gospodar malih odgovornosti, nasprotno, te so precej težke in tudi številne. Naučiti se jih mora nositi tako, da bo društveno življenje razgibano in živahno in upravičeno lahko trdimo, da je dober gospodar v prosvetnem društvu tudi zanesljivo jamstvo za njegovo dobro delovanje.

A. R.

Ob zaključku šolskega leta po slovenskih šolah

ŠOLSKE RAZSTAVE SO izraz uspešnega dela

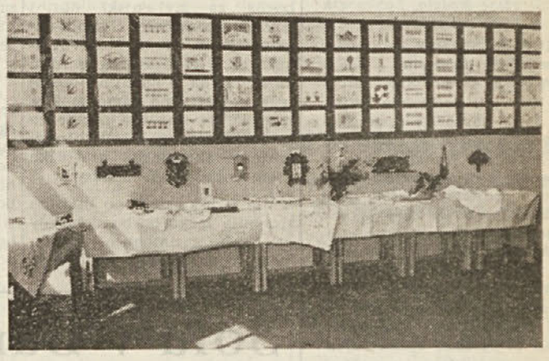

Del razstave slovenske osnovne šole v Rojanu.

Kljub težavam in oviram, ki jih ima slovenska šola na našem ozemlju, so bile ob zaključku šolskega leta po slovenskih osnovnih šolah šolske razstave in prireditve, iz katerih je bilo razvidno uspešno delovanje slovenskih šol v našem mestu in na podeželju.

Bogate in okusno pripravljene šolske razstave nam dokazujejo, da so slovenski učitelji in profesorji resno delali v šolskem letu. Slovenski učenci in učenke pa so s ponosom razstavljali svoja dela, ki so bila lepo in natančno izdelana.

Posebno lepa in okusno pripravljena je bila razstava slovenske osnovne in industrijske šole na Opčinah. Spretne roke deklic V. razreda so vezle na oblekah, prtih, itd. krasne slovenske motive, dočim se dečki odlikujejo v rečljanju. Čisto in zelo skrbno so bile izdelane razne risbe, zvezki in ostala ročna dela. Na razstavi industrijske šole v deškem oddelku je bilo strokovno delo. III. razred je razstavljal kuhinjsko opremo, nato razna orodja iz kovine, kot n. pr. kladiva, izvijače, klešče, itd. V dekliškem oddelku pa so vezenine, pletenine, lepo perilo, okusni prti in predpasniki. Vse vezenine se odlikujejo ne samo po tem, da so lepo izdelane, temveč tudi po skladnosti barv.

Tudi najmlajši, t. j. otroški vrtec na Opčinah, so razstavljali. Naši najmlajši so svojo razstavo lepo priredili in s tem tudi oni prikazali ob koncu leta svoj uspeh.

Vse priznanje učiteljem in profesorjem industrijske in osnovne šole na Opčinah. Ravno tako pa so pohvale vredni tudi dijaki in dijakinje.

Na žalost ne moremo opisati vseh razstav, ki so bile v prejšnjem tednu, ob zaključku šolskega leta, po osnovnih šolah na našem ozemlju. Podobna razstava, kot tista na Opčinah, je bila tudi razstava slovenske osnovne šole v ul. Donadoni, pri Sv. Jakobu, pri Sv. Ani, v Rojanu, pri Sv. Ivanu in v ul. Sv. Frančiška. Občudovanja vredna so bila ročna dela dekliet, vezenine narodnih motivov, pletenja, lepe in čedne risbe, zvezki, kakor tudi izdelana ročna dela dečkov.

Povsod so bile razstave izraz uspešnega dela v šolskem letu.

Poleg razstav pa so se za konec šolskega leta pričele v prejšnjem tednu vrstiti tudi šolske prireditve. Prireditve so povsod prav dobro uspele, za kar gre seveda največja zasluga učiteljstvu. Otroci so res dobro počajali svoje vloge, kar je pa še bolj razveseljivo, je, da so otroci pravilno in razločno izgovarjali.

Razveseljivo je tudi dejstvo, da so se ne samo starši, temveč tudi ostali Slovenci, med njimi tudi veliko slovenske mladine, udeležili šolskih prireditev ali si ogledali razstave dijakov slovenskih osnovnih šol. Tudi italijanske demokrate na našem ozemlju je zanimal šolski uspeh slovenskih otrok in so jih ob tej priliki bratsko pohvalili.

Ob zaključku šolskega leta smo videli splošen uspeh slovenskih osnovnih šol, kar nam vliva še večjega poguma v borbi za njih obstoj, proti oviram in težavam, ki jih srečujejo na svoji poti ter za čim širši razvoj slovenskega šolstva na našem ozemlju.

STANOVANJSKA KRIZA V NABREŽINSKI OBČINI

VU je dolžna skrbeti za rešitev stanovanjske krize

Od leta 1945 so tukajšnje oblasti zgradile v nabrežinski občini le 6 stanovanjskih hiš - Nepravilno dodeljevanje stanovanj s strani IACP - Dviga se število brezdomcev - Vodstvo občine naj se resneje zavzame za rešitev tega vprašanja

Danes je stanovanjska kriza v nabrežinski občini eno izmed najbolj perečih vprašanj. Na žalost moramo ugotoviti, da je veliko družin, ki stanujejo v skrajno neprimernih stanovanjih ali celo brlogih. V nabrežinski občini so zaradi stanovanjske krize celo primeri, da živi v enem stanovanju (sobi in kuhinji) celo po dve družini! V sobi, ki služi za spalnico, spi stari oče z dvema hčerkama, od katerih ima ena moža in novorojenčka! Imamo tudi takih primerov, da mlada zakonca, ki po poroki namesto, da bi imela svoj skromen dom, morata zaradi pomanjkanja stanovanj živeti kot prej, t. j. mož pri svojih starših, žena pa pri svojih. Veliko je tudi družin, ki bi morale menjati stanovanje zaradi prevelikega števila družinskih članov ali pa zaradi raznih okvar v stanovanju, da pa sploh ne govorimo o številu mladih ljudi, ki se zaradi stanovanjske krize ne morejo poročiti.

To je bežen pregled, ki smo ga podali o stanovanjski krizi v nabrežinski občini.

Tako torej vlada stanovanjska kriza kot po vseh krajih našega ozemlja tudi v nabrežinski občini. Kaj so pa storile merodajne oblasti za rešitev tega perečega problema, za tiste ljudi, ki lahko rečemo, da nimajo strehe nad glavo?

Od leta 1945, ko je na našem ozemlju postala Zavezniška vojaška uprava najvišja oblast, je bilo v nabrežinski občini zgrajenih, in to šele lani na podlagi zahtev naših odbornikov in svetovalcev, samo 6 hiš, s 4 stanovanji. To je le malenkosten prispevek za tako visoko število brezdomcev, ki je štelo že pred enim letom in pol nad 110 družin. Pri tem številu niso vštete še vse potrebne družine, marveč le najpotrebnejše, ki so zaprosile za dodelitev stanovanja. Imeli smo priliko slišati proteste brezdomcev napram IACP (Istituto autonomo case popolari), ki je lastnik teh hiš in ki je dejansko kriv nepravilnega dodeljevanja stanovanj v novozgrajenih hišah. So n. pr. domačini, ki so leta in leta čakali na kakšno primernejše stanovanje in so tudi z gotovostjo računali na nova stanovanja, ki so bila še v gradnji. IACP pa ni upošteval dejanske potrebe družin - domačinov, katere so dejansko nujno potrebovale stanovanja, marveč jih je dodelil najprej družinam policistov, železničarjev ali pa drugim javnim uslužbencem. Seveda so na ta način prišli v poštev nedomačini in je le neznaten del, od tolikega števila nujno potrebnih domačinov, prejelo stanovanje v novozgrajenih hišah IACP.

Seveda je tu deloma krivo tudi vodstvo občine, ki se ni odločneje postavilo proti temu nepravilnemu dodeljevanju stanovanj navedene ustanove.

Kaj pa je storila sedanja občinska uprava od začetka svoje uprave pa do danes za rešitev stanovanjske krize? Kljub številnim predlogom naših svetovalcev in odbornikov, ki bi vsekakor pripomogli k delni rešitvi obstoječe stanovanjske krize, jih sedanje vodstvo občine Devin-Nabrežina ni v zadostni meri upoštevalo. Odločneje se ni pobrigalo niti se posojilo, o katerem so se domenili na eni izmed občinskih sej, t. j. za posojilo 35 milijonov lir, ki naj bi služilo za gradnjo stanovanjskih hiš. Ljudje se tudi vprašujejo, zakaj je bila zanemarjena gradnja stanovanjske hiše na cesti pri Marangonu v Nabrežini in za katero je bila že izstavljena potrebna vsota denarja. Prav tako se vprašujejo, zakaj ni ne duha ne sluha o gradnji stanovanjske hiše v Štivanu pri Devinu, čeprav je bila že v načrtu in za katero, če se ne motimo, je bila prav tako dodeljena potrebna vsota. Kdo ovira delovanje občinskega tehničnega urada, ki se je do sedaj pod vodstvom tov. Slavca zelo dobro izkazal v uresničenju ljudskih teženj?

Brez dvoma je dolžnost nabrežinske občine, da skrbi, se zanima in po potrebi tudi intervenira pri merodajnih oblasteh oz. pri Vojaški upravi, ki je v prvi vrsti dolžna rešiti obstoječo stanovanjsko krizo v nabrežinski občini.

Vojaška uprava pa naj tista denarna sredstva, ki jih stavlja na razpolago, za gradnjo številnih strateških cest po našem ozemlju, dodeli raje gradnji stanovanjskih hiš ne samo za nabrežinsko občino, marveč za vse občine, povsod, kjer ljudje potrebujejo stanovanja. To ni le zahteva prebivalcev nabrežinske občine, temveč zahteva vseh prebivalcev STO, ki občutijo in vedo, kaj pomeni biti brez za človeka dostojnega stanovanja.

D. L.

V Devinu, kjer prebiva najvišji predstavnik okupacijske oblasti našega ozemlja general Winterton, vidimo barake, ki služijo številnim družinam za stanovanje.

Žene - pionirji!

V prihodnji številki DELA izideta prilogi

SLOVENSKA ŽENA in „Mladi rod“

Prilogi naj prideta do vsake slovenske žene in do vsakega slovenskega pionirja!

Obvarujmo oljčne nasade pred pogubonosno mušico

Tudi letos se je pojavila v nekaterih krajih Brega in miljske okolice škodljiva oljčna mušica, katera že več let zaporedoma povzroča veliko škode v tamkajšnjih oljčnih nasadih. Mnogi kmetovalci se zavedajo velike škode, ki jo povzroča omenjena mušica in se zato trudijo, da bi jo zatrli. Toda kot kaže, je uspeh negativen prav zato, ker škodljivih mušic ne zatirajo vsi kmetovalci. S tem je mušicam dana možnost, da se po nekaterih oljčnih nasadih nemoteno razvijajo in nato iz njih širijo po okolici. Zato je nujno, da se za uničevanje tega mrčesa zavzamejo prav vsi kmetovalci, kajti le tako bo delo res učinkovito in bo mogoče vse oljčne nasade obvarovati pred velikim škodljivcem!

Oljčna mušica

Oljčna mušica je od 4 do 5 mm dolga ter je rumenkastokostanjeve barve. Njena mrežasta krila, ki so rumenkaste barve, imajo na skrajnih koncih po eno črno liso.

Odrasla samica odlaga jajčeca v sadje oljke, iz katerega tudi srka neke vrste sladkornih snovi. Posebno v času, ko odlaga jajčeca, je zelo požrešna in ravno tedaj napravi mnogo škode. Vsaka samica znese povprečno po do 300 jajčec na leto. Vedeti pa moramo, da se zležejo po 3 ali celo 4 generacije na leto, kar potrjuje, kako zelo hitro se množi ta škodljivi mrčes.

Od oljčne mušice ranjeno sadje odpade, če pa ne odpade, je zelo malo vredno, ali pa se posuši na drevesu. Zato je nujno potrebno, da vse odpadlo sadje sproti pobiramo in ga uničujemo, kajti tako preprečimo razvoj mrčesa, ki je v njem.

Ker je oljčna mušica zlasti samica, zelo požrešna in ker rabi mnogo sladkornih snovi, jo zelo uspešno zastrupljamo s posebnimi sladkornimi tekočinami katerim je primešan tudi strup, ki mrčes pokonča.

Italijanski znanstvenik Berleše priporoča, naj se za pobijanje oljčne mušice uporablja naslednje snovi.

V 80 litrih vode raztopimo 10 kg sladkorne melase (Melassa di bietola) ter 250-300 gr arzenata (Arsenico di sodio), katerega razstopimo v vreli vodi. S to tekočino poškropimo oljke na podoben način, kot trte, le da je tu potrebno, da se razprše po listju in sadju debelejše kapljice. Priporočljivo je škropiti zlasti vrhove. Za vsako drevo porabimo povprečno po 300 gr škropiva. To škropivo privleče škodljive muhe zato, ker so v njem primešane sladkorne snovi, katere

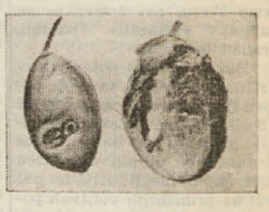

Od mušice poškodovane oljke

ližejo, ter se na tak način zastrupijo.

Drugi znanstveniki priporočajo tudi, naj že omenjeno raztopino nalijemo v plitve posodice ter jih nato obesimo na veje. Na tak način se v teh posodicah mušice tudi utopijo.

LJUDSKA PROSVETA

ina veselica v Skednju

tri, v nedeljo 8. t. m. ob uri priredi prosvetno dru- «Skedenj» v Skednju na rtnem igrišču lepo kulturno festacijo, pri kateri bodo so- vali: domači pevski zbor in r «Sv. Ivan - Podlonjer», god- tinaldi» in dramska skupina Skamperle, ki bo uprizorila ane Bidovčeve zabavno spe- igro v dveh dejanjih «Venček udnih pesmi». Po prireditvi ples ter bo skupna vstopnina odrasle 100. lir, za otroke pa lir.

* * *

riška osmica» v Barkovljah

v nedeljo, 15. t. m. ob 20. uri gostovalo v Barkovljah pri eni hiši na prostem prosv. tvo «Vesna» iz Križa, ki bo opilo s svojim bogatim in za- vim sporedom. Poleg moške- bora in ženskega kvarteta, estra in harmonikarske sku- e, bo dramska skupina upri- la Košutovo zabavno spevo- no «Kriška osmica». Vstopnina: sili 100, otroci 50 lir.

* * *

ulturna prireditev v Padričah

prosvetno društvo «Slovan» bo redilo v Padričah na prostem nedeljo, 15. t. m. svojo običaj- Ciril-Metodovo slavje s kul- rnim sporedom, na katerem bo nastopili: domači in pevski r «Lonjer-Katinara», pevski r in godba iz Trebč, dramska pina iz Lonjerja, ki bo upri- la zabavno Nušičevo enode- nko «Oblast», domači recita- rji itd. Po sporedu bo ples.

* * *

ulturna prireditev v VOM

v četrtek, 28. junija zvečer je v krožku «Vojke Šmuc» le- kulturna prireditev, ki je pri- la prav mnogo občinstva. Po zdravu predsednika Gerlanca je ili spored. Nastopili so: dram- ska skupina iz Lonjerja v Nušičevo komedijo «Oblast», ki je vzbudila mnogo smeha, pevski zbor «Tomažič», ki je ponovno dokazal, da zmore pod vodstvom dirigenta Cecchinija tudi težje skladbe; tudi pevski zbor «Lonjer-Katinara», ki ga vodi marljivi Cok mlajši, je prav lepo zapel nekaj pesmi. Poslušalci so bili do konca prav pijetno razpoloženi ter si želijo še več takih večerov.

* * *

«Hlapec Jernej» v Dolini

Uprizoritev Cankarjevega ««Hlapca Jerneja», ki je bila v zadnji številki že najavljena za 7. in 8. t. m. je zaradi šolske prireditve preložena na soboto 21. in nedeljo 22. t. m. obakrat ob 20. uri.

BARKOVLJE

3.

V župnišču domače cerkve je bila že leta 1805. ustanovljena prva enorazredna šola, seveda slovenska. Na njej so učili poleg župnika, slovenski učitelji Pertot Ivan Marija, Starec Jernej, Milič Josipina, Skok Matija in drugi. Leta 1852. je šola postala dvorazredna, leta 1895 štirirazredna, leta 1907. petrazredna. Mestna občina je prevzela upravo šole leta 1869 in je šele leta 1889 odprla prvi razred italijanske ljudske šole, v katerega so zahajali otroci tujcev raznih narodnosti, ki so se v vas naselili ob gradnji prej omenjene industrije. To šolo so morali obiskovati tudi otroci tistih slovenskih staršev, ki so bili uslužbeni v občinskih ustanovah, kar se dogaja še dandanes, ko «uživamo» naslade anglo-ameriške «demokracije!» Na slovenski šoli so poučevali učitelji vse predmete izključno v slovenščini Naša šola je obstajala vse do leta 1925, ko je bila nasilno ukinjena z znano Gentillijevo reformo. Vzpostavljena je pa bila zopet v juniju 1945 po tedanjem narodno-osvobodilnem odboru, ki je v ta namen uredil prostore bivšega otroškega vrtca ustanove «Italia Redenta», ker je bila občinska šolska stavba neuporabna zaradi vojaške zasedbe.

Kakor vse ostalo slovensko delovno ljudstvo, je imel tudi naš domačin svoje narodne šege in običaje, narodno nošo in narodno pesem. Na vse to je bil ponosen. Zbiral se je v narodnih nošah pri vseh narodnih in cerkvenih slavnostih. Domača narodna pesem mu je bila in mu je še danes del čustvenega izživljanja.

Svojstveni so naši prastari domovi, najstarejši zidani spomeniki našega rodu, ki jih še danes dobimo v vasi. Enostavni, preprosti in skromni predstavljajo zibelko neštetih naših pokolenj. Značilnost teh domov je tako imenovana «kura», ki tvori prizidek v obliki polkroga. V tem delu doma je široko in nizko ognjišče, ki ga obkroža lesen stol. Na njem so v dolgih zimskih večerih posedali naši očaki in modrovali. V vasi je še danes ohranjen spomin na starega Mihca, ki se skozi celo

Blagoslavljanje zvonov

zimo ni umaknil iz svoje «kure». Nekoč je resno zbolel, tako, da se je njegovi ženi Marjeti zdelo umestno, da pokliče zdravnika. Ta je prišel in je Mihca pregledal ter mu v italijanščini podčrtal: «Nonno, lei è seriamente ammalato e dovrà tenersi costantemente in cura!» Na te zdravnikove besede se je Mihec obrnil k ženi rekoč: «Marjeta, povej, povej, gaspude, da sn celo zimo u kure.»

Vzporedno s šolstvom se je do leta 1918 razvijalo tudi prosvetno in društveno življenje. Prvi sadovi šole so se kmalu pokazali. Leta 1888 se je ustanovila domača knjižnica s preko 800 knjigami. Istega leta je bil v vasi ustanovljen «Narodni dom», kjer so imela svoj sedež vsa naša kulturna in gospodarska društva in sicer: Pevsko društvo «Adrija» z dramskim, tamburaškim in čitalniškim odsekom ter knjižnico; Pogrebno društvo «Arimatej» (ust. leta 1872); Podporno društvo za bolnike (ust. leta 1884); Obrtnijsko in gospodarsko društvo (ust. leta 1885); Posojilnica in hranilnica (ust. 1910), Telovadno društvo «Sokol» (ust. leta 1909). Vsa ta društva so do leta 1918 delovala brez ovir, medtem ko so bila kmalu po italijanski okupaciji stalno ovirana in končno leta 1927 razpuščena. Naših kulturnih prireditev so se zelo radi udeleževali tudi prebivalci italijanskega porekla, ki v ostalem niso imeli v vasi nobenega lastnega še nekaj drugih. Tako n. pr. komunistični da je bil čut slovensko-italijanskega bratstva na naših tleh tako med našim kakor tudi med italijanskim delovnim ljudstvom že davno ukoreninjen.

V težnji, da po letu 1918 obnovimo kulturno življenje v vasi, smo poleg društev, ki jih je vas imela pred vojno, ustanovili še nekaj drugih. Tako n. pr. komunistični kulturni krožek «Ljudski oder», Sportni klub «Val» in veslaški klub «Sirena». Dasi smo dobro znali, da od imperialistične Italije mi Slovenci nimamo ničesar pričakovati, kar bi prispevalo naši ljudski kulturi in prosveti. Čeprav se je tedanja imperialistična Italija pred celim svetom sklicevala na pravičnost svoje dvatisočletne kulture smo poskušali vse, da narodno in kulturno ne propademo. Toda že prvi val italijanskega šovinizma in fašizma je butnil v naše kulturne ustanove. Dne 12. decem. 1921. je bila velika dvorana Narodnega doma z gledališkim odrom od podivjane fašistične drhali zažgana in upepeljena, razpuščen je bil komunistični krožek «Ljudski oder».

Podivjanje fašistične zveri, ko so leta 1925 s proslulo Gentillijevo reformo odstranili slovensko besedo iz šole, so si nato prizadevale, da jo preženejo tudi iz cerkve. Motila jih je celo pobožna prošnja, vlita na cerkvenem zvonu: «Kraljica sv. Rožnega venca prosi za nas», katero so nasilno sklesali. Šli so še dalje, na grobove naših pokojnikov, kjer so zabranili napise v našem jeziku.

Kakor ostale, tako je morala tudi naša vas po 25 letih težkega jarma, suženjstva in teme prestati še poslednjo trdo preizkušnjo: borbo za svobodo proti do zob oboroženemu italijanskemu imperializmu in nemškemu nacizmu v zadnji svetovni vojni. Vse naše ljudstvo se je zavedalo velikega zgodovinskega trenutka, trdno prepričano, da je nastopil čas obračuna. Pograbilo je za orožje in stopilo odločno in junaško v neenako borbo s sovražnikom za svoje narodne, socialne in politične pravice.

VENČEK

(KONEC)

TU PA TAM...

OGLAS

POSTENEMU NAJDITELJU OBETAMO BOGATO NAGRADO! — *Podpisane družinc Budalo, Lahkovera in Prismoda se obračamo na vse pošteno občinstvo, da nam pomaga pri iskanju izgubljenega denarja «iz fondov ERP-a», ki bi morai prispeti na naš naslov.*

26. junija ob 20. uri je radio Trst sporočil vsem svojim poslušalcem, da je naše mesto do sedaj prejelo okrog 27 milijard lir v sklopu načrta ERP. Tako je prišlo — po izrecnih besedah radio - komentatorja —na vsako osebo po 80.000 lir.

Podpisane družine Budalo, Lahkovera in Prismoda, v skupnem številu 15 družinskih članov bi morale tako prejeti 1.200.000 (milijon dvestotisoč) lir, a do sedaj niso še nič prejele. Vse dosedanje poizvedbe ali gre za poštno pomoto, nerazumljivo zakasnitev ali tatvino so bile brezuspešne. Zato se obračamo na poštenega najditelja, ki mu je zagotovljena bogata nagrada.

Družine Budalo, Lahkovera in Prismoda.

KDO JE SLEPAR — *«Demokracija» in Agneletto - Sosič-Tončičeva «slovenska» narodna lista (ali ne bi bilo boljše, da bi jo imenovali «ameriško-slovenska narodna» lista?) sta se peklensko razhudili, ker so Slovenci začeli v velikanskem številu podpisovati resolucijo o ustanovitvi STO. Zato je nek «pametnjakovič» napisal v «Demokraciji»: «Zato pa opozarjamo vse tržaške Slovence, da kominformistične aktiviste — kar je samo lep izraz za dejanskega moskovskega nameščenca (radi bi vprašali «pametnjakoviča», za kakšnega nameščenca se pa on smatra) — ki bi se prikazali s polami, najprej vprašajo, kaj je z «boljšo rešitvijo» in s «plebiscitom». Morda bo pa bolje, da jim takoj pokažete vrata: so sleparji». Kaj pa, če bi Slovenci, ki so pripadniki ali simpatizerji «Slovenske» narodne liste vprašali njene voditelje, zakaj se ne strinjajo s spoštovanjem mirovne pogodbe in z ustanovitvijo STO? Ali ne bi morda iz tega nastalo, da bi prav ti Slovenci pokazali vrata Agnelettu, Sosiču in Tončiču, ne pa našim ljudem? Vleči za nos poštene ljudi je zelo nevarno celo za ljudi, ki se v tem poslu razumejo. Osel gre pač le enkrat na led, drugič pa uporablja brce.*

ZAKAJ SO JO SPRAVILI S SVETA — *S 1. julijem so ljubljanski titofašisti pod vodstvom slovenskega Torquemade, ki še ni odgovoril na naše vprašanje glede Tomažiča, spravili s tega «minljivega» sveta «Ljudsko pravico», ki je postala... tednik «ad usum internum». Njeno mesto je prevzel popoldnevnik «Ljubljanski dnevnik», ki se je že v svoji prvi številki pokazal, da bo nadaljeval... slavne tradicije «Jutra» in «Slovenca». Zakaj pa so likvidirali «Ljudsko pravico»? Zato ker so nove gospodarje Jugoslavije preveč bolele oči, ko so morali vsako jutro gledati na «Ljudski pravici» srp in kladivo ter napis «Glasilo Komunistične paritje», ki sta bila še edina formalna komunistična znaka te gnojnice protikomunizma in protisovjetizma. Da bi jih ne bolele več oči, so torej likvidirali to «nespodobno oviro v... socialistično demokracijo» in so privlekli na dan z drugim imenom preimenovano «Jutro». To je torej bistvo. Zakaj pa se bi čudili, če bi nekega lepega dne «Dnevnik» zagledal luč sveta z «Jutrovo» glavo, ki jo imajo titofašisti najbrž prav lepo shranjeno v kaki blagajni?*

IZ KRIŽA

Prazni upi

Križani smo zvedeli, da je glasilo tržaških demokristjanov «Prora» pisalo o naši vasi in o delovanju neke «podsekcije» demokristjanske stranke pri nas. Zvedeli smo tudi, da se demokristjani zanimajo, da bi v Križu povečali svoje delovanje. Mi jih vprašujemo le, kaj hočejo od nas Križanov. Prav dobro poznamo stališče demokristjanske stranke, ki zanikuje vsaki razumni analizi celo obstoj slovenskih ljudi v Trstu in nam odreka najosnovnejše človečanske pravice. Saj dobro vemo, da se sedaj demokristjanski prvaki potegujejo ker se bližajo volitve in hočejo s svojim lažnim nabožništvom preslepiti kako našo staro slovensko ženico. Poznamo njih jezuitske metode in prevarantstvo. Saj so že v preteklih volilni kampanji hodili po nekaterih vaseh in govorili slovenski in prav tako so delali po radiu. A potem so se obnesli kot najhisteričnejši sovražniki slovenstva in Slovenvec, odrekujoč jim pravico do slovenskega izražanja v občinskem svetu, pri čemer so se najbolj «izkazali» Bartoli, Franzil in ostali.

Zakaj se torej pojavljajo v Križu, zakaj iščejo za svoje odbore ljudi slovenskega porekla? Ali jih ni sram Zakaj ne pustijo pri miru nas Slovence, ko bi nas hoteli utopiti v kozarcu vode, ako bi mogli? Križ bo pač tudi na prihodnjih volitvah pokazal demokristjanskim jezuitom in njihovi šovinistični histeriji koliko je ura.

KRIŽAN

Jutri, v nedeljo 8. julija ob 9. uri bo redna seja odbora Zveze malih posestnikov STO na sedežu Zveze enotnih sindikatov, v ulici della Zonta št. 2, I.

V MESTU IN DELO NA PODEŽELJU

TEŽKA IN ODLOČNA BORBA DVEH DELOVNIH SEKTORJEV

Pri Orehu odpuščeni delavci že ves teden nadaljujejo delo

Tretji teden stavke delavk v tobačni tovarni - Razgovori na Uradu za delo brez zastopnika Enotnih sindikatov - Nezadovoljivi odgovori predstavnikov oblasti za rešitev podjetja pri Orehu - Ali bo dala Vojaška uprava izredno denarno podporo za nadaljevanje dela?

S 30. junijem je bilo odpuščenih v občinskem poljedelskem podjetju pri Orehu 80 družinskih poglavarjev, ki so s tem še povečali že itak visoko število brezposelnih. Toda prizadeti delavci niso klonili pred tem nečuvenim ukrepom, marveč so se v ponedeljek vrnili na svoje delovno mesto ter nadaljevali z izboljševalnimi deli zemljišč. Njihova odločna in težka borba traja že ves teden Njihova morala je visoka, ker se zavedajo, da je njihova borba za življenjski obstoj povsem upravičena. S svojo odločnostjo in čutom požrtvovalnosti bodo dokazali odgovornim oblastem, da je nadaljnji obstoj tega podjetja ne samo možen, marveč, da ima vse pogoje za še boljši razvoj, ki lahko nudi možnost skromnega azaslužka vsem odpuščenim delavcem.

Vse tržaško delovno ljudstvo spremlja težko borbo delavcev pri Orehu s simpatijo in razumevanjem. S svoje strani pa so ES končno dosegli, da jim občinska podporna ustanova zopet dobavlja kosilo. V četrtek je šla delavska delegacija skupno z zastopnikom ES na Urad za delo ter do župana Bartolija. Razgovora nista dala pozitivnega izida. Inž. De Petris se je omejil le na informacije o zadevi. Župan pa je izjavil, da ne more razpravljati o problemu, ker je predsednik občinskega podjetja odv. Lauri odsoten. Pripomnil je še, da so zaprosili VU izredni denarni prispevek, ki naj bi omogočil nadaljevanje dela vsaj dokler se ne najde drugi izhod, ki je v teku preučitve.

Stavka tobačne tovarne traja že tretji teden. Kljub težkim finančnim žrtvam, ki jih morajo prenašati delavke v tej borbi, njihova odločna volja ni klonila. Tudi to dolgo borbo spremljajo ostale delovne sile z izrazi solidarnosti. Borbenim delavkam stoje ob strani požrtvovalni pristaniški delavci, ki jim že tretji teden nudijo vsak dan kosilo. Žene iz Podionjerja pa so začele zbirati zelenjavo in po možnosti tudi živila.

Dočim se vodijo v Rimu pogajanja pri katerih pride v poštev tudi vprašanje izboljšanja mezd tržaških delavk, bo prišla prav te dni solidarnost tržaškega delavstva do konkretnega izraza, ki bo podprla njihovo junaško in vztrajno borbo.

Na prizadevanje Splošne italijanske zveze dela je prišel v četrtek iz Rima funkcionar državnega monopola, ki je imel razgovor na Uradu za delo, kamor pa niso povabili zastopnikov ES, čeprav je ogromna večina prizadetih delavk včlanjena prav v tej sindikalni organizaciji.

Titovce „srbi" spomenik v Domju

Titofašistični skrunilci svetlega spomina naših padlih so se ponovno oglasili v svojem tržaškem trobilu z dne 24. junija in tokrat z besnim in onemoglim izpadom proti akciji za postavitev spomenika padlim v NOB iz Domja. V članku, ki nosi podpis nekega dozdevnega «domačina», kateri se očividno ne upa s svojim imenom na dan, so nanizali vrsto grobih lazi in običajnih klevet na račun tamkajšnjega odbora za postavitev spomenika, ki ga vse prebivalstvo prav dobro pozna, ker si ga je pač samo izvolilo.

Spuščali se ne bomo v polemiko glede njihove dolgovezne klobasaste, čivkajoče in že zastarele propagande o Titovem «socializmu», ker bi bilo škoda dragocenega prostora in svinca. Nekaj pa moramo pribiti in sicer kar se tiče tistih, ki se poveličujejo, da «so ostali dosledni NOB».

Dejstvo je, da je odbor za postavitev spomenika še pred tedni pobiral po vsej vasi prispevke za spomenik. V ta sklad je prispevala vsa vas, razen ene same «bele vrane», ki je seveda zagrizena titovka. Svoj pristanek za postavitev spomenika so dale odboru tudi družine padlih in že zaradi tega je titofašistična traditev, da o spomeniku ni nihče nič vedel — najbolj groba laž titovskega «domačina».

Kar se pa tiče hvalisanja s svojim «odborom», naj pridejo titofašisti na dan z imeni, da bo ljudstvo videlo kdo so tisti, ki «so ostali dosledni NOB». Ali je morda to «domačin», ki se je ves čas borbe skrbno skrival in pomolil svoj nos na svetlo šele, ko je bilo že vse ozemlje osvobojeno? Ali ni drugi član tega «odbora» dobro poznan bivši črnosrajčnik?

Glede skrbi za svojce padlih v NOB pa naj bi prav titofašisti rajši molčali in končno res poskrbeli za redno izplačevanje priznanih pokojnin ter prenehali z ogabnim izsiljevanjem, ki ga stalno izvajajo na račun stotine prizadetih invalidov, vdov in mater padlih.

ZAHVALA — *Vrtnarica slovenskega otroškega vrtca v Barkovljah gdč. Suban Stana se tem potom toplo zahvaljuje vsem materam otrok, ki so obiskovali letos otroški vrtec, za lepa darila.*

RAZSTAVA ŽENSKIH ROČNIH DEL

V dneh 15. in 16. julija bo v mali dvorani gledališča «Rossetti» razstava ženskih ročnih del, ki bo nazorno prikazala strokovne sposobnosti ženske delovne sile.

Razstava bo odprta od 9. do 13. in od 15. do 20. ure.

Smrt matere prosvetnega voditelja

Pretekli teden je v visoki starosti 78 let umrla v Ljubljani g. Marija vd. Bufon, mati tov. Dušana Bufona, glavnega tajnika SHPZ. Pogreb je bil v petek. Pokojnica je bila poznana kot zavedna slovenska mati, ki je vzgojila svoje sinove v nelahkih življenskih pogojih, v ljubezni do svojega naroda in delovnega ljudstva. S pravo materinsko požrtvovalnostjo in ljubeznijo je dala vse svoje moči, da so njeni sinovi lahko dovršili študije in si tako utrli pot v življenje.

Tov. Dušanu Bufonu, ki mu zaradi obstoječega stanja ni bilo dano, da bi bil ob zadnji in težki uri ob vzglavju ljubljene matere kakor tudi ostalim svojcem, naj gre topel izraz iskrenega sožalja tovarišev iz vodstva SHPZ in uredniškega kolektiva «Dela».

Obisk titovskih pravnikov v Trstu

Tončič je šel z Vavpetičem k prof. Udini «Prisrčni» pomenki in pokloni med Tončičem, Vavpetičem in Abramom pri Subanu

V sredo in četrtek se je mudila v Trstu večja skupina profesorjev in visokošolcev ljubljanske pravne fakultete pod vodstvom sedanjega dekana Vavpetiča. Ta obisk moramo postaviti v okvir vseh drugih obiskov, ki si jih titofašisti in njih novi zahodni zavezniki izmenjujejo, od kadar je titovski režim odkrito nastopil pot hlapčevanja tujcu.

Pri tem obisku so najbrž zaigrale svojo vlogo tudi bližajoče se upravne volitve, pred katerimi hočejo titovci nastopiti z velikim številom svojih fašističnih «kulturnikov».

Najzanimivejše pa je dejstvo, da so se ob tem obisku pravnikov v Trstu začele tresti gore in je iz njih prilezla miš prisrčnih objemov med od Rankovića od sedaj dalje dobro plačanimi pravniki in nekaterimi drugimi ljudmi, za katere smo še vedno mislili, da ne bodo nikoli stegnili roke do titovskega režima zvestim pobornikom.

«Neodvisno» društvo «Pravnik» iz Trsta je v osebi svojih najznanejših voditeljev dr. Tončiča in dr. Abrama priredilo ljubljanski skupini «prisrčno» večerjo pri Subanu, kjer je ves večer potekel v «prijetnem in ljubeznivem ozračju. Prav tako je dr. Tončič spremljal Vavpetiča k dr. Udini, dekanu tržaške pravne fakultete. Tako so se srečali na tržaški univerzi v treh: dr. Tončič, ki je eden izmed ustanoviteljev «slovenske narodne liste», v kateri sedita tudi liberalec Agnelettо in klerikalec Sosič; dr. Udina, ki najbrže ne goji nežnih čustev da Slovencev; in končno titofašistični dekan ljubljanske univerze dr. Vavpetič, ki je pač, kar je. Cedna druščina, ali ne?

Vprašati, pa bi hoteli dr. Tončiča od «slovenske narodne liste» in dr. Abrama tudi od «slovenske narodne liste» in SDZ, kaj naj ti prisrčni medsebojni govori pri Subanu pomenijo. Ali morda, da med «slovensko narodno listo» in titofašisti ni več nobene razlike? Ali si mislijo pomagati eden drugemu, ker sta itak protikomunizem in protisovjetizem njih skupna baza? Cudimo se dr. Tončiču. Predvsem se mu čudimo, ker ni vprašal Vavpetiča, kako je s prejšnjim dekanom ljubljanske pravne fakultete dr. Kobetom, ki je umrl v taborišču zaradi titovskega mučenja. Cudimo se mu, ker ni vprašal, kje so Košir, Logar, Eržen, Mrzel, Radovan Zogovič in drugi jugoslovanski intelektualci, ki niso klonili pred titovskim fašizmom. Mislimo, da se ta vprašanja tičejo vsakega netitovskega intelektualca, ki se za svoje kolege mora zanimati in zato odrekati znanstvo tistim, ki so posredno ali neposredno odgovorni za njih izginotje.

Prav tako se čudimo i dr. Tončiču in dr. Abramu, ki pravita, da se borita proti vsaki diktaturi, sta pa v imenu društva «Pravnik» sprejela povabilo v Ljubljano. Kaj delati v Ljubljano?

Kaj pa mislijo simpatizerji «slovenske narodne liste» o teh «prisrčnih objemih», ki zgledajo kot zelo «volilni»? Besedo imajo sedaj Slovenci. Danes smo v drugi polovici XX. stoletja in ne več za časa Bleiweisa. Nihče ne bo varal naših slovenskih ljudi. «Prisrčni objemi nam dovolj povedo o «politični liniji» obojih.

KOBETOV UČENEC

ZDŽ organizira razstavo

Zveza demokratičnih žena STO organizira razstavo ročnih del mladih delavk, ki bo v Trstu 15. in 16. t. m. Hvalevredna pobuda ženske organizacije je še posebno važna, ker bo s tem še bolj prikazana delovna sposobnost naših mladink, ki so pa na žalost v velikem številu brezposelne. Ta razstava bo obenem ispričala nujno potrebo, da se mladim delavkam poskrbi zaposlitev in nadaljnjo strokovno usposobitev preko posebnih dnevnih in večernih tečajev.

ZDŽ poziva vse matere, naj obrazložijo svojim hčerkam važnost te razstave ter naj jih pripravijo, da bodo tudi one razstavile svoja ročna dela in s tem obogatile in olepšale razstavo. Vsak tak prispevek naših mladink bo korak naprej k čim večjemu uspehu te hvalevredne in koristne pobude.

15. t. m. vsi v Žavlje!

V nedeljo 15. t. m. bo v gozdiču pri Žavljah «Mladinski praznik miru», ki ga organizira Tržaški odbor 3. mladinskega in dijaškega mednarodnega festivala za mir.

Na sporedu so razne športne tekme, kulturna prireditev in druge zabavne točke za mladino in odrasle. Za pionirčke pa bo pripravljeno lepo pionirsko naselje.

Šola v Barkovljah nima telovadnice

Malomarnost občine in šolskih oblasti

Vsi vemo, da je telesna vzgoja v šolah prav tako važen predmet, kot sta računstvo ali slovnica. Če na eni strani poudarjamo važnost predmetov, ki razvijajo človeške možgane, ne smemo na drugi strani pozabljati na one, ki pripomorejo k telesnemu razvoju in dobremu zdravstvenemu stanju učenca. Načelo, ki bi moralo vladati, je torej ono, da naj ima vsaka šola, zlasti večja, telovadnico, primerno opremljeno za pouk tega važnega predmeta.

Na žalost pa še danes v pretežni večini primerov nimajo osnovne šole telovadnic in niti občina, niti šolske oblasti ne mislijo rešiti te pomanjkljivosti. Tudi pri nas v Barkovljah, kjer je veliko dvonadstropno šolsko poslopje, v katero zahaja letno tudi nad 200 slovenskih in italijanskih otrok, še danes ni telovadnice. Kje je občina, kje so šolske oblasti, da ne vidijo potreb tržaškega šolstva? Potrebno je, da se zavzamejo tudi za taka vprašanja, da pomislijo na izgradnjo telovadnice, ne le to v naši osnovni šoli, marveč v vseh onih, kjer jih ni. Predlagamo — kar se Barkovelj tiče — da bi se telovadnico prizidalo k desni ali levi steni šolskega poslopja, posluževali bi se je pa izmenoma slovenski in italijanski učenci.

Prav gotovo se bodo mero dajne občinske oblasti na tako pripombo sklicevale na pomanjkanje denarnih sredstev. Vendar vemo, da teh ne primanjkuje za druga nepotrebna dela; naj bi se jih torej našlo tudi za resnično potrebne stvari.

IZ PREČNIKA

Niti ponoči ne dajo miru

V nočeh med 27. in 29. junijem sta prebivalce iz Prečnika nenadoma iz trdnega spanja zbudila močan ropot in votlo bobnenje. V prvem trenutku so nekateri mislili, da je nastal potres, drugi pa, da smo se kar čez noč povrnili v vojne čase.

Toda eni in drugi so se k sreči všteli. Nista bila niti potres niti ne vojna vihra, marveč že običajni vojaški manever ameriških tankov, ki so iskali zatočišča pred namišljenimi «napadalci» celo na vaških dvoriščih.

Do neke mere je sicer razumljivo, da je okupacijskim vojakom sveži nočni zrak precej prijeten in da se s svojimi tanki rajši «sprehajajo» ponoči kot pa ob dnevni vročini. Nedopustno pa je, da se s tem moti trdo zasluženi nočni počitek naših kmetov, ki morajo garati od rane zore pa do poznega mraka.

Vojaške edinice naj si torej poiščejo za svoje manevre druge kraje in naj vasi pustijo pri miru. Z druge strani pa pravi ljudstvo in s tem se popolnoma strinjamo, da je pač najboljše, ako vse vojaštvo končno pobere šila in kopita ter presedla svoje manevre na kake ameriške planete, ki so vsekakor bolj pripravne za razkazovanje njihovih vojaških zmožnosti.

POLITIČNI „OBISKI", KI BI MORALI ODPASTI

Tržaški velesejem tik pred zaključkom

Jutri, v nedeljo se bo III. tržaški velesejem zaključil. V tem tednu so se stopnjevali obiski Tržačanov in obiskovalcev iz Italije in Avstrije. Računa se — po nepopolnih podatkih — da je do sedaj obiskalo velesejem okrog 150.000 ljudi, kar predstavlja znaten uspeh letošnje velesejmske iniciative. V prvem tednu so se organizatorji tožili zaradi preniznega števila obiskovalcev. Od nedelje dalje pa se je to število znatno zvišalo, kar priča, da se tržaško ljudstvo zaveda važnosti lastnega Velesejma, ki bi moral imeti nalogo stopnjevanja trgovskih odnosov med vsemi deželami osrednje Evrope in Bližnjega vzhoda.

Med «višjimi» gosti je naštevati gosp. Daytona, šefa ECA za Italijo, ki je dejanski gospodar te dežele; italijanskega ministra za zunanjo trgovino La Malfo in šefa jugoslovanskih okupacijskih oblasti v coni B polkovnika Stamatoviča. Minister La Malfa ni zamudil prilike, da bi ob svojem kratkem bivanju v Trstu dal «vetra» nekaterim nacionalističnim demagogom, ki še vedno igrajo na slepersko menico tristranske note. To je pač storil iz «dolžnosti», da bi pomagal svojim iredentističnim bratcem, ki so jim za naše volitve zmanjkali vsi tehtni argumenti in morajo tako uporabljati le fantome preteklosti.

Gospod Stamatović pa je prišel v Trst, da bi prišel obiskat velesejem in da bi se predvsem ustavil, kar je zelo rade volje storil, na paviljonu ECA, kjer se razstavljajo... besede in revna papirnata propaganda. Njegov obisk je zelo značilen. Druga leta se pač Lenac ni upal v Trst na take obiske. Stamatović pa prihaja, da bi se poklonil svojim «zavezникom», kot dela Popovič, ki je šel prodajat v Washington in London jugoslovansko topovsko meso. Vsekakor je očitno, da so se med VU in VUJA vzpostavili prisrčni odnosi, ki so najlepši primer «titovskega socializma». Rekli bi, da so najboljši primer elastičnosti z ene in druge strani.

Mislimo pa, da taki obiski nimajo nobenega opravka z gospodarskim značajem Velesejma. Kljub vsemu temu je na Velesejmu prišlo do sklepanja pogodb med razstavljalci. V tem oziru je ravnateljstvo Velesejma zadovoljno. Upa pa, da bo v teku zadnjih dni prišlo do pospešitve medsebojnih stikov.

Ogledali smo si tudi titovski paviljon, o katerem se titofašistično časopisje toliko razpisuje. Letošnja posebnost tega paviljona je, da so titofašisti postali «resnejši» in niso razstavili «svojih» strojev. Ostali predmeti pa imajo to posebnost, da so kar mično razstavljeni in so lepi, a jih v Jugoslaviji in najti za delovne ljudi. Jugoslovanski paviljon je bil pripravljen le v propagandistične namene. Vodilo vsakega razstavljalca na velesejmih pa je, da razstavlja predmete, ki jih ima obilo na razpolago in jih lahko prodaja doma in v svetu.

Titofašisti pa ne morejo prodajati teh predmetov niti doma niti v svetu. Doma prodajajo bedo, lakoto, pomanjkanje, jetiko in ječe; po svetu pa ne prodajajo nič več, ker so že vse prodali angleškim in ameriškim kapitalistom: neodvisnost in svobodo Jugoslavije. To je torej resnica o propagandističnem jugoslovanskem paviljonu.

OPOZORILO za Ricmanjce

Zveza malih posestnikov STO in Kmetijska strokovna zveza ES STO vabita kmete iz Ricmanj in okoliških zaselkov, ki so prizadeti zaradi napeljave žičnice, ki bo vezala ležišča laporja nad Ricmanji z industrijsko cono v Žavljah, naj se zglase na sedežu Zveze ES v ulici della Zonta št. 2, I. predno se gredo pogajati v družbo «Italcementi» zaradi izplačila odškodnine.

Vse dosedanje prakse Zveze ES so bile namreč zadovoljivo rešene

ODPADLI SO VSE DOZDEVNE OVIRE IN RAZLOGI

Občni zbor Delavskih zadrug naj se skliče za mesec avgust

S 30. junijem je zapadel rok za podpis izjave, s katero so zadružniki pristali na povišek zadružnega deleža od 100 na 500 lir. Kdor ni do tega dne izpolnil te formalnosti, ki jo predvideva ukaz VU št. 298 je zgubil vse članske pravice ter se črta iz članskega seznama. To velja za člane katere koli zadruge.

Nas pa zanima predvsem vprašanje Delavskih zadrug in stanja po 30. juniju. Končno bodo imeli pri tej veliki delavski zadružni ustanovi lahko točen pregled vseh zadružnikov, ki so izpolnili obveznosti zadevnega zakona in si s tem obranili vse članske pravice, med temi pravico za volitve novega upravnega odbora. S tem datumom so torej dejansko odpadle vse namišljene zapreke, na katere se je vse prepogostoma skliceval sedanji nadzorni svet, čim so starejši zadružniki načeli vprašanje sklicanja občnega zbora. Sedaj bi moral biti po vsej logiki položaj članov docela jasen in na podlagi podpisanih pristankov se lahko kaj kmalu ugotovi koliko članov je ohranilo svoje članske pravice.

Sedaj ni več nobenega tehtnega in opravičljivega razloga za nadaljnje zavlačevanje sklicanja občnega zbora. Pred nadzorni svet se postavlja torej naloga in obenem dolžnost, da upoštevajo željo skupine starejših zadružnikov, ki so svojčas predlagali naj bi se občni zbor Delavskih zadrug sklical za meseca avgusta. To pa ni samo želja skupine, ki je dala prvo pobudo, marveč težnja vsega članstva, ki hoče, po 25 letih raznih komisarskih režimov, ponovno prevzeti zadrugo v svoje roke.

Kdor bi nasprotoval tem upravičenim težnjam zadružnikov in postavljal nove ovire ali se skliceval na kake domnevne potežkoče, bi se s takim zadržanjem postavil pred zadružniki v docela slabo luč.

Zaradi tega naj pride nadzorni svet končno na dan z jasno in odkrito besedo.

IZ NABREŽINE

Zaradi izpitov v smrt

Nečakinja našega tov. Gratona, 18-letna Graton Marija iz Nabrežine št. 149, ki je pred 14 dnevi skušala napraviti samomor s tem, da je zaužila nekaj uspavalnih praškov, je 30. junija izdihnila. Vzrok njene smrti je bil slab zaključek šolskega leta, s katerim se deklica ni mogla sprijazniti, poleg tega pa še neupravičen strah pred materjo, ki jo je privedel do tega usodnega koraka.

Mlada Marija je vedela, da svojih študijev ne bo mogla več nadaljevati, ker se njena družina nahaja v zelo težkem finančnem stanju. Leta 1949 ji je umrl oče in od takrat je mati s svojo majhno plačo morala preživljati vso družino.

Uredništvo «Dela» izreka družini Graton ob težki izgubi svoje hčerke, sestre in nečakinje najiskrenejše sožalje.

Demokristjanskega župana ne brigajo potrebe delavcev

Komunisti so se ponovno zavzeli za delavce pri Orehu

Obe interveniji tov. Žbogarja sta naleteli na gluha ušesa župana
Debata o trošarinskem davku - Intervencije naših svetovalcev

Tudi na zadnjih dveh sejah tržaškega občinskega sveta so naši svetovalci postavili celo vrsto interpelacij v zvezi s še nerešenimi problemi, za katere so bili že vloženi zadevni predlogi.

Na četrtkovi seji prejšnjega tedna je župan prečital negativni odgovor VU glede občinskega poljedelskega podjetja pri Orehu. Istočasno je tudi odbil takojšnje razpravljanje o resoluciji, ki sta jo predložila na prejšnji seji tov. Žbogar in demokristjan Delise. Tov. Žbogar je vztrajal na nujnosti, da se občinski svet takoj zavzame za rešitev vprašanja, ker bo prišlo do odpusta prizadetih 100 delavcev že 30. junija, to je čez par dni. Župan pa je v svoji izredni brezbrižnosti za delavske koristi smatral, da je dovolj če se o vprašanju razpravlja na eni izmed prihodnjih sej.

Tov. Gombač je nato interveniral glede izvršitve raznih del na Kolonkovcu. Tov. Weissova je ponovno opozorila na potrebo občinskega kopališča v Rojanu.

Župan je prečital sklep glede odmere trošarinskega davka za drugo polletje 1951. V zvezi s predloženim sklepom je tov. Pogassi kritiziral komisijo za cene, ki je čakala nad leto dni predno je določila tekoče cene za osnovne življenjske potrebščine, ki pridejo v poštev pri odmeri trošarine. S tem je utrpelo prebivalstvo znatno škodo, ker je moralo plačevati trošarino na podlagi cen iz leta 1948-49. Komunistična skupina se popolnoma strinja s prilagoditvijo novih cen glede odmere trošarine, dočim je pa nasprotna, da se obdrži še nadalje dosedanji odstotek tega davka.

Iz navedenih razlogov so komunisti nato glasovali proti temu sklepu. Značilno je obenem, da so za sprejem sklepa glasovali le demokristjani in ves občinski odbor.

Že v začetku naslednje seje, ki je bila v torek 3. t. m. se je tov. Žbogar ponovno zavzel za delavce pri Orehu. Naletel pa je tudi tokrat na gluha ušesa župana, ki se je, kot običajno, skušal na vse načine izmikati ter zaključil svoj docela ponesrečen zagovor s trditvijo češ, da je občina ukrenila vse, kar je bilo v njeni moči. Pri tem pa je večkrat zašel v očividna protislovja, bodisi glede vprašanja, da bi občinska podporna ustanova dostavljala delavcem v borbi kosilo, kakor tudi glede diskusije o resoluciji, ki sta jo predložila tov. Žbogar in demokristjan Delise. Bartoli se je namreč tudi tokrat uprl, da bi prišla predložena resolucija v diskusijo.

Sledila je nato vrsta intervencij naših svetovalcev. Tov. Gec je predlagal, naj bi občinski stadion nosil ime tragično preminulega tržaškega nogometaša Pina Grezarja. Nadalje je zahteval, naj se občina zavzame za prenehanje nedopustnega stanja pred Domom pristaniščnikov, kjer se snaži in pere avtomobile kar na cesti. Tov. Malalan je interveniral glede nepokritega smetišča na Opčinah ter glede odgovornosti za nakup sadik za botanični vrt, ki so bile nato prepuščene gnitju. Tov. Košuta je interveniral glede prosvetnega doma pri Sv. Ivanu, dočim je tov. Karleta urgirala gradnjo javne pralnice v ul. Pondares in ureditev vrtov za otroke za hišami v ul. Istria.

SLOVENSKO HRVATSKA PROSVETNA ZVEZA
priredi v soboto, 7. julija t. l. ob 20.30 uri

v AVDITORIJU v TRSTU

PEVSKO-GLASBENI KONCERT

Sodelujejo:

1. Orkester PD «Opčine» pod vodstvom dir. Wernerja;
2. pevski zbor «Velesila» iz Skednja pod vodstvom D. Pertota;
3. pevski oktet PD «Ivan Vojko» - Prosek-Kontovel;
4. s klavirskimi točkami Saška Guličeva in Stanka Hrovatinova;
5. pevci-solisti: Bruna Vatta in Vera Košuta, sopranistki; Slavko Prašelj in Viko Kocjančič, baritonista.

Vstop z vabili, ki jih dobite na sedežu SHPZ - Ponterosso št. 6, II nadstr., tel. 60-40 in pri vseh prosvetnih društvih.

Pri kraškem vodovodu so špekulirali z materialom

Pritožbe zaradi pomanjkanja vode v nabrežinski občini

O nesrečnem kraškem vodovodu in njegovih pomanjkljivostih smo že neštetokrat pisali. Zal pa postaja to vprašanje prav v teh poletnih mesecih zopet aktualno, ker vse dosedanje pritožbe in intervencije pri merodajnih organih niso veliko, ali lahko rečemo, nič zalegle.

Prav te dni smo slišali pritožbe iz vasi nabrežinske občine. Voda je začela namreč vnovič primanjkovati, ker jo večkrat zapirajo, verjetno zaradi popravil. Lahko si predstavljamo težkoče prizadetih vasi, ki ostanejo na ta način kar nenadoma brez vode. To občutijo ne samo ljudje, marveč tudi živina.

Kot smo že večkrat nakazali, je glavni vzrok slabo izvršeno delo, pri katerem je hotelo podjetje očividno špekulirati na materialu in s tem prihraniti za svoj račun znatne vsote denarja. Kjer napravi vodovod ovinek pa so cevi, mesto da bi jih na ovinku spojili, enostavno segreli ter jih upognili. Pod močnim pritiskom vode pa take upognjene cevi puščajo. Zaradi tega jih je treba tudi stalno popravljati, kopati nove jarke in zapirati vodo.

Prebivalstvo se povsem upravičeno zgraža nad tem stanjem vodovoda, ki kljub ogromnim stroškom za gradnjo, še danes ne dobavlja redno vode našim vasem. Smatrajo tudi, da je pač skrajni čas, da se vodovod temeljito kontrolira in popravi, seveda na stroške tistega, ki je kriv malomarno izvršenega dela. V tem smislu naj se resneje pobriga tudi uprava nabrežinske občine.

IZ SALEŽA

Tragična smrt

Perčič Jožef, upokojenec, star 70 let iz Saleža št. 22, je iz obupa zaradi bolezni napravil v torek zjutraj ob 4. uri samomor.

Starček se je že prejšnji dan nekako žalostno obnašal, vendar nihče, ne žena Marija Sčukova, ne ostali niso mislili, da bo napravil tako tragičen konec.

Skočil je v domači vodnjak in kljub poskusu žene, ki mu je v skrbeh sledila ter nekaterih vaščanov, ki so ga hoteli rešiti, so Perčiča povlekli iz vodnjaka že mrtvega. Vaščani so ga poznali, kot dobrega in skrbnega moža in gospodarja. Bil je že od mladih let vrli pevec in sedaj zvest podporni član prosvetnega društva «Rdeča Zvezda».

Ob izgubi svojega dragega člana, izrekajo Prosvetno društvo in ostale množične organizacije iz Saleža ženi in sorodnikom iskreno sožalje. Sožalju se pridružuje uredništvo «Dela».

CESTITKE — *Celica KP STO «Zoran Kralj» in P.D. «Primorec» iz Trebč iskreno čestitata tov. Antonu Milkoviču in Lidiji Zupin, ki sta se preteklo nedeljo poročila pri Sv. Barbari. Cestitkam se pridružuje tudi uredniški kolektiv «Dela».*

Za teden dni

Sobota 7. Klavdij
Nedelja 8. Adrijan
Ponedeljek 9. Veronika
Torek 10. Apolonij
Sreda 11. Pij
Četrtek 12. Mohor (prvi kresnjec)
Petek 13. Anaklet

ZGODOVINSKI DNEVI:

7. 1935. je umrl slavni sovjetski učenjak, selekcionist in sadjar I. V. Mičurin.
8. 1508. se je rodil na Raši pri Turjaku protestant in utemeljitelj slovenske književnosti, Primož Trubar.
9. 1941. so bili v Zagrebu ustreljeni od ustašev prikrvdi titofašistov, ki so jim jih izročili, Božo Adža, Ognjen Price in Otokar Kerševani ter drugih se dem demokratov.
10. 1912. je umrl v Ljubljani slovenski pesnik Anton Aškerc.
11. 1949. je umrl Oton Župančič, eden izmed največjih slovenskih pesnikov in mojster slovenskega književnega jezika.
13. 1920. so italijanske šovinistične in fašistične horde požgale Narodni dom v Trstu.

RADIO ODDAJE

TRST II.
Val. dol. 343,9

SOBOTA: 13. Sramel kvinet in pevski duet; 19. Oddaja za najmlajše; 21. Koncert moškega zbora Jadran; 21.30 Grieg: Norveški plesi; 22. Sobotni variete.

NEDELJA: 9. Kmetijska oddaja; 11.30 Aktualnosti; 13. Glasba po željah; 19. Rahmaninov: Koncert št. 2. v c-molu; 21. Z domače knjižne police; 21.30 Slovenske pesmi.

PONEDELJEK: 12.10 Dve skladbi Rimski Korsakova; 19. Iz filmskega sveta; 20.10 Koncert pianista Gabrijela Devetaka; 21. Operne arije in uverture; 22.30 Schubert: Simfonija št. 5.

TOREK: 13. Glasba po željah; 18.15 Mussorgski: Slike z razstave; 19. Mamica pripoveduje; 21. Vzori mladini — Lukianove satire; 22. Glazumov: Simfonija št. 4.

SREDA: 13.46 Plesi raznih narodov; 19. Zdravniški vedež; 20.30 Okno v svet; 21. Slovenske pesmi; 22. Mendelssohn: Simfonija št. 3.

CETRTEK: 13. Popoldanski koncert; 18.15 Glasbeno predavanje; 19. Slovenščina za Slovence; 21. Radijski oder - Herman Heilermans: «Dobra nada», drama v 1 dej.; 20. Koncert violinista Stefana Nedelčeva.

PETEK: 13. Glasba po željah; 19. Pogovor z ženo; 20.30 Tržaški kulturni razgledi; 21. Mojstri besede; 22. Slavni pevci.

PRISPEVKI za kmetijstvo

Področno kmetijsko nadzorništvo sporoča, da bodo z vso to, ki jo je stavila na razpolago ZVU, dani tudi v tekočem polletju prispevki za razne kmetijska izboljšanja.

Zainteresirani bodo morali predložiti tozadevno prošnjo v naslednjih rokih:

Za zidavo kleti: v roku do 21. julija t.l. Za druge kmetijske stavbe: do